

Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра підприємництва, логістики та менеджменту

Магістерська кваліфікаційна робота на тему:

“Управління інноваційним розвитком підприємства
в умовах невизначеності зовнішнього середовища
(на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю “Корсунське”)

Виконав: студентка 2 курсу, групи МБА-21мз
спеціальності 073 «Менеджмент»
Дікало Я. О. _____

Керівник: д.е.н., проф. кафедри ПЛМ
Мороз О. О. _____
«____» _____ 2023 р.

Рецензент: к.е.н., доцент каф. _____

«____» _____ 2023 р.

Допущено до захисту
Завідувач кафедри ПЛМ проф. Мороз О. О.
«____» _____ 2023 р.

Вінниця ВНТУ 2023

АНОТАЦІЯ

Дікало Яна Олександрівна. Управління інноваційним розвитком підприємства в умовах невизначеності зовнішнього середовища (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю “Корсунське”)

Досліджено теоретичні, практичні та методологічні засади управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств. Здійснено оцінку факторів середовища функціонування та аналіз інноваційної діяльності в ТОВ «Корсунське» Звенигородського району Черкаської області. Обґрунтовано основні заходи щодо удосконалення управління інноваційною діяльністю у ТОВ «Корсунське».

Ключові слова: інновація, управління, підприємство, діяльність, ефективність, потенціал, розвиток, новітні технології.

ANNOTATION

The theoretical, practical and methodological principles of management of innovative activities of agricultural enterprises were studied. An assessment of the factors of the operating environment and an analysis of innovative activity in LLC "Korsunske" of the Zvenigorod district of the Cherkasy region was carried out. The main measures to improve the management of innovative activities at Korsunske LLC are substantiated.

Key words: innovation, management, enterprise, activity, efficiency, potential, development, latest technologies.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	7
1.1 Значення і сутність інновацій та інноваційної діяльності	7
1.2 Особливості інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «КОРСУНСЬКЕ» ЗВЕНИГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ	23
2.1. Загальна характеристика підприємства	23
2.2. Оцінювання зовнішнього середовища функціонування ТОВ «Корсунське»	35
2.3. Аналіз здійснення інноваційної діяльності в ТОВ «Корсунське»	42
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «КОРСУНСЬКЕ»	48
3.1. Формування інноваційного потенціалу сільськогосподарських підприємств	48
3.2. Обґрунтування заходів щодо впровадження інновацій у ТОВ «Корсунське»	51
3.3. Вдосконалення інформаційного забезпечення в системі управління інноваційною діяльністю в ТОВ «Корсунське»	58
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	77

ВСТУП

Актуальність. В умовах пандемії, воєнного стану та інших викликів, пов'язаних як із внутрішніми проблемами діяльності підприємства, так і зовнішніми умовами нестабільного середовища, все важливішими стають питання управління змінами, пристосовуваність до мінливих умов, використання і впровадження інвестицій, в тому числі інновацій. Адже завдяки інноваціям та впровадженням новітніх технологій можна досягнути позитивних показників ефективності господарської діяльності та забезпечення конкурентоспроможності і адаптації до нових умов як економічного, так і соціального середовища.

Беззаперечним, а також науково та практично підтвердженим є те, що без впровадження інноваційних технологій, процесів, нових форм організації праці, нових управлінських методів і механізмів в сьогоденні реаліях неможливо досягти будь-яких конкурентних переваг. Більше того, все більшими стають вимоги на підприємствах не тільки впроваджувати розроблені інновації, але й вкладати кошти у наукові дослідження та їх комерційну реалізуємість.

Виходячи з цього, в складний для України період воєнного стану, втрати значної частки кваліфікованого персоналу, значними соціальними, стихійними і техногенними катастрофами надто важливим є збереження і відновлення наукового та інноваційного потенціалу країни, створення умов для подальшого інноваційного розвитку.

Питання сутності та механізмів управління інноваційним розвитком підприємства вивчали багато вітчизняних та закордонних науковців, зокрема, Н. Д. Кондратьєва, Й. Шумпетер, І. Процик, О. Дацій, С. Нілсонз та ін. Проте, враховуючи значення продукції сільськогосподарського виробництва у економіці України, враховуючи природні особливості території України, актуальність дослідження розвитку інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств набуває особливого значення і

важливості.

В умовах ринку інновації є індикатором розвитку і ефективності, є гарантом високоефективного бізнесу і рушійною силою прогресу, оскільки завдяки інноваціям стає можливим знизити собівартість продукції, підвищити продуктивність праці, забезпечити високий рівень якості і безпечності, екологічності і, наприкінці, підвищити ефективність господарської діяльності підприємства і підвищити конкурентоспроможність продукції і підприємства загалом.

Саме враховуючи значення і важливість інновацій все більше керівників підприємств звертаються до формування мотивації персоналу до розробки і впровадження, комерційної реалізуємості інновацій.

Мета написання даної кваліфікаційної роботи - наукове обґрунтування теоретичних положень, аналіз стану управління інноваційною діяльністю на підприємстві та розробка пропозицій щодо удосконалення управління інноваційною діяльністю.

Відповідно до визначеної мети вирішувались такі **завдання**:

- розглянути економічний зміст інноваційної діяльності підприємства;
- розглянути особливості управління інноваційним розвитком сільськогосподарських підприємств;
- проаналізувати стан інноваційної діяльності на досліджуваному підприємстві;
- розробити пропозиції щодо удосконалення методів і підходів до управління інноваційною діяльністю підприємства;
- розрахувати економічну ефективність запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є інноваційна діяльність ТОВ «Корсунське» Звенигородського району Черкаської області.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти удосконалення управління інноваційною діяльністю в сільськогосподарському підприємстві.

Методи досліджень. У процесі підготовки магістерської кваліфікаційної роботи застосовувалися такі методи дослідження: методи економічного аналізу, системний підхід, метод порівняння, статистичні методи, коефіцієнтні методи, монографічний метод тощо.

Новизна. В процесі розробки пропозицій і рекомендацій були запропоновані до використання окремі управлінські рішення для реалізації моделі інноваційного розвитку підприємства.

Апробація. Результати дослідження доповідались на ЛП Науково-технічній конференції факультету менеджменту та інформаційної безпеки ВНТУ (2023) [60].

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні рекомендацій щодо впровадження у виробництво нового продукту на основі розробки ефективної моделі управління впровадженням інновацій ТОВ «Корсунське». Використання основних положень роботи на вітчизняних підприємствах дасть змогу сформувати ефективну систему управління інноваційним розвитком аграрних підприємств.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1 Значення і сутність інновацій та інноваційної діяльності

В умовах конкурентного середовища перед підприємствами, в тому числі сільськогосподарськими, ставляться нові виклики щодо використання новітніх технологій, забезпечення виробництва якісної продукції, вдосконалення організації праці та управління підприємствами. Без таких вдосконалень сьогодні не може конкурувати жодне підприємство у світі. Тим актуальнішими ці питання стають при входженні України у систему світових торговельних та інформаційних зв'язків. При виробництві експортної продукції проблеми забезпечення якості за рахунок використання новітніх технологій і можливостей стає ще важливішим. На нашу думку, підвищення ефективності сільськогосподарських підприємств і їх розвиток можливе лише на основі покращення інноваційного клімату та протекціонізм держави щодо впровадження інновацій.

На перший погляд визначення сутності інноваційної діяльності не є складним, але ця категорія є неоднозначною і динамічною за своєю сутністю.

Так, законодавством визначено (Закон "Про інвестиційну діяльність") інноваційну діяльність як одну із форм інвестиційної діяльності, яка здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу, що включає: виробництво і дифузії нових видів техніки і технологій; прогресивні міжгалузеві структурні зрушення; реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат; фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил; розробку і впровадження нової, ресурсозберігаючої технології [42].

Термін "інновація" розглядається різними авторами з різних точок зору (рис. 1.1).

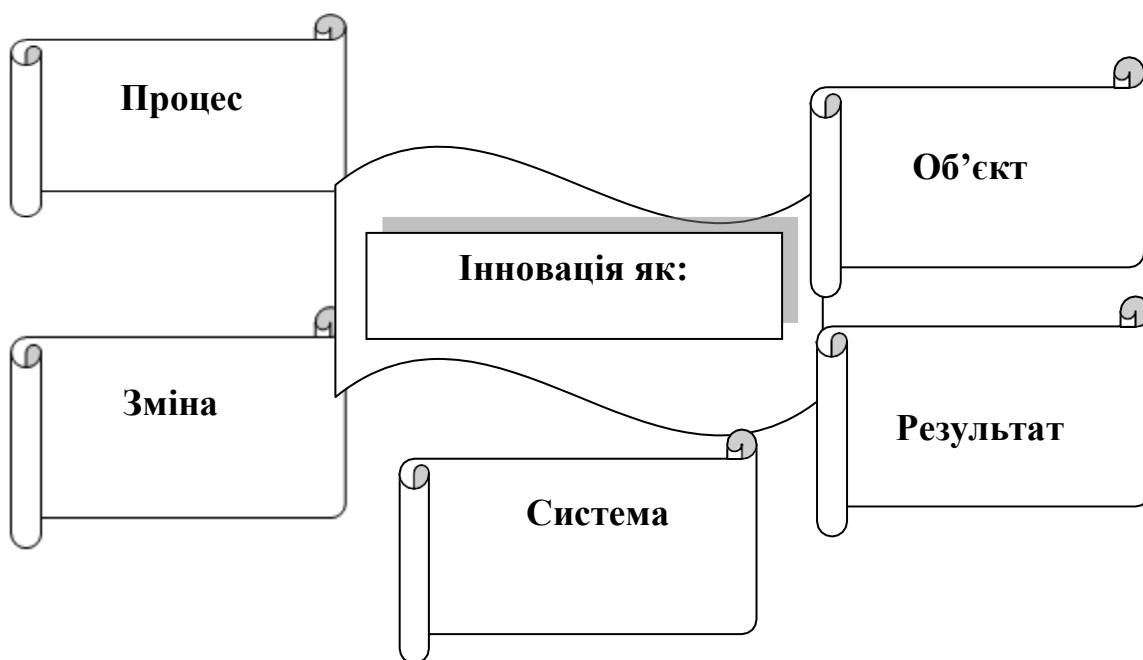

Рисунок 1. 1 - Систематизовані підходи до поняття «інновація» [20, 30, 34 – 39, 41 – 43]

Так, при розгляді поняття «інновація» як зміни мають на увазі:

- цільову зміну у функціонуванні підприємства як системи [26];
- якісну зміну або технологічного, або управлінського напрямку [27];
- зміну, яка призвела до позитивної динаміки щодо результатів цілеспрямованої діяльності конкретних фізичних або юридичних осіб, якщо завдяки цим змінам відбулося підвищення ефективності функціонування системи [29]).

При визначенні інновації як об'єкту визначають нові продукти або технології, що використовуються і забезпечують економічну вигоду чи ефект, в тому числі соціальний, екологічний тощо.

В систематизованому вигляді сутність поняття «інновація» представлена в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 - Наукові підходи до суті категорії «інновація» [2; 20]

Автор	Зміст
Об'єкт:	
Кулагін Н. С.	Інновація – нова або покращена продукція (товар, робота, послуга), спосіб (технологія) її виробництва або застосування, нововведення або вдосконалення в сфері організації і (або) реалізації продукції що забезпечує економічну вигоду, створює умови для такої вигоди або покращення споживчих якостей продукції (товару, роботи, послуги).
Степаненко Д. М.	Інновація – нова або вдосконалена технологія, види продукції чи послуги, різні рішення виробничого, адміністративного, фінансового, юридичного, комерційного, та ін. характеру, що забезпечує позитивний ефект.
Процес:	
Б. Санто	Суспільний технічний, економічний процес: практичне використання ідей, винаходів, що сприяють створенню кращих за своїми властивостями виробів, технологій, орієнтований на економічну вигоду, прибуток, охоплює весь спектр видів діяльності від досліджень і розробок до маркетингу.
Тідд Д. Бессант Д, Павіт К.	Процес перетворення можливостей в ідеї, які широко впроваджуються в практику
Зміна:	
Ф. Валента	Зміна в початковій структурі виробничого механізму, тобто перехід його внутрішньої структури до нового стану: стосується продукції, технології, засобів виробництва, професійної і кваліфікаційної структури робочої сили, організації; зміни як з позитивними, так і з негативними соціально-економічними наслідками.
А. Сумец	Під інноваціями слід розуміти будь-які суттєві зміни умов в інфраструктурі та функціях

Продовження таблиці 1.1		
Результат:		
Франчук Т. О.		Інновація (нововведення) – впровадження й розповсюдження новин. Новина – це результат інноваційного процесу, пов'язаний з втіленням ідеї в конкретний продукт, технологію або послугу
Єрмаков О. Ю., Гребеннікова А. А.		Інновація – це діяльність, спрямована на впровадження нововведень на виробництві. До того, нововведенням вони розглядають як результат праці інтелектуального та інжинірингового характеру, що характеризується новизною, як об'єкт впровадження на підприємстві нової продукції, техніки, технології, методів управління тощо
Система:		
Шумпетер І.		Інновація – комбінування новим способом існуючих факторів виробництва, втілених у нових заводах, і, як правило, в нових фірмах, або нові товари чи ще не випробувані методи виробництва, або виробництво з використанням нових засобів виробництва
Князева О.М.		Інновація це система, сукупність суб'єктів і об'єктів, що взаємодіють в процесі створення і реалізації інноваційної продукції, яка має головну змістовну характеристику – новизну і частини – старе, сучасне, нове

При розумінні інновацій як системи мається на увазі комплексне використання факторів виробництва для продукування інновацій. Тобто у взаємозв'язку сам продукт як предмет виробництва, а також засоби виробництва, технології, результати інтелектуальної праці і т.д.

Розкриття сутності поняття «інноваційна діяльність» в економічній літературі представлено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2 - Розкриття сутності поняття «інноваційна діяльність» в економічній літературі [2; 5; 33]

Автори	Інтерпретація поняття «інноваційна діяльність»
Ю. Г. Левченко	Інноваційна діяльність – спрямована на пошук, розроблення, впровадження результатів наукових досліджень у новий або удосконалений продукт, послугу або процес із подальшим їхнім розпорядженням з метою задоволення потреб суспільства в конкурентоспроможних продуктах (послугах, процесах) та отримання прибутку.
З. П. Румянцева, В.С. Саламатіна, Р. З. Акбердин	Інноваційна діяльність – це спрямована на практичне використання наукового, науково-технічного результату й інтелектуального потенціалу з метою отримання нового або поліпшення вироблюваного продукту, способу його виробництва і задоволення потреб суспільства в конкурентоспроможних товарах і послугах.
С. В. Кузьмін	Вважає інноваційну діяльність складною зв'язкою, структурою з різнотипних діяльностей, «діяльність над діяльністю».
М. М. Маліванов	Інноваційна діяльність – не вид, а тим більше не сфера, а характер діяльності. «Інноваційної сфери, як предметної галузі не існує, оскільки будь-яка діяльність у будь-якій сфері – від економіки до освіти, мистецтва і навіть політики – може бути інноваційною. Якщо в неї привноситься нове (знання, технології, прийоми, підходи), не заради новизни і не з метою підтвердження можливості практичного використання нового, а виключно для отримання результату, що відрізняється високою затребуваністю (соціально-економічною, ринковою, оборонною і т.п.)».
Є. П. Печерська	Інноваційна діяльність – компонент професійної діяльності. Цей інноваційний компонент є основою, що забезпечує, з одного боку, її спрямованість на досягнення успіху, а з іншого – свідому активність і мобільність в умовах невизначеності конкурентного середовища.
І.М. Міщенко	Інноваційна діяльність – функціонування організаційних структур на кожному етапі інноваційного процесу від створення новачків (здійснення маркетингових досліджень, проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок, їх експериментального освоєння й апробації, оформлення у вигляді звітів, матеріального стимулювання науковців і винахідників, охорони новачків як об'єктів інтелектуальної власності) до впровадження у виробництво (перетворення в інновації).
І.В. Федулова	Інноваційна діяльність – цілеспрямована й організована творча діяльність людей, яку здійснюють для вдосконалення і збалансованості різних сфер діяльності фірми та складено з сукупності різних видів робіт, які взаємопов'язані в єдиний процес зі створення і виробництва інновацій.

Окремі науковці розглядають інноваційну діяльність через інноваційний процес, зокрема, на думку Майорової Т. В. [34] інноваційна діяльність розглядається як процес реалізації наукової ідеї або винаходу до етапу комерційної реалізуємості, в результаті чого отримується прибуток, а також пов'язані з цим процесом техніко-економічні та інші зміни у соціальному середовищі.

Ковальчук В. М. під інноваційною діяльністю розглядає процес, спрямований на втілення результатів науково-дослідної роботи або інших науково-технічних досягнень у новий або вдосконалений товар, у нову або вдосконалену технологію, діяльність, що знаходить своє втілення у практичній діяльності [30].

Також інноваційну діяльність розглядають науковці [5] як діяльність, що спрямована на вивчення, розробку, запуск виробництва, впровадження нововведень і їх реалізацію в іншій сфері. Щодо іншого підходу [57] інноваційна діяльність направлена на оновлення чинного, формування і застосування нового конкурентоспроможного продукту (товару, технології, процесу виробництва) з метою ефективнішого створення і задоволення суспільних благ (підвищення продуктивності праці, якості продукції, зниження її собівартості тощо)

Проаналізувавши різні підходи до змісту «інноваційна діяльність», вважаємо, що аргументованою є думка науковця, який в основу поклав цільову спрямованість діяльності фірми при взаємодії із контрагентами, врахування умов зовнішнього мінливого середовища відповідно до етапів інноваційної діяльності .

Причому цільова спрямованість повинна поєднувати усі напрями діяльності підприємства: виробничу, технологічну, технічну, біологічну, особливо це стосується сільськогосподарських підприємств, економічну, фінансову, маркетингову, збутову, інформаційну, управлінську, комунікаційну, мотиваційну, інтелектуальну, ціннісно-орієнтаційну та ін.

При такому підході потрібно розглядати і сутність категорії «інноваційний розвиток» в процесі проведення системних змін.

В економічній науці можна виділити такі підходи щодо категорії «інноваційний розвиток» [54]:

1) предметний, тобто спрямований на наукову продукцію як результат науково-технічної діяльності, але який має також комерційну реалізуємість на ринку;

2) функціональний, при якому інноваційний розвиток розглядається у контексті процесів формування, впровадження, дифузії нововведень, практичній реалізації інвестиційних, в тому числі новаційних проєктів.

Причому позитивним є те, що в сукупності взаємодії всіх складових інноваційного процесу можемо отримати ефект синергії. Причому ефект синергії можна реалізовувати на стадії планування [58].

Зміст синергії можна розкрити математичною формулою “два плюс два дорівнює чотири”. тобто виникає кумулятивний, додатковий ефект в результаті сукупної, системної дії усіх складових інноваційного процесу. Результативність таких процесів призводить до значної економії ресурсів як матеріальних, так і людських. Але реалізація такого підходу на практиці потребує професійного ефективного менеджменту, використання сучасних підходів до прийняття рішень, використання новітніх інформаційних технологій, систем комунікації та зв'язку, тощо.

Синергетичний підхід до управління інноваційним розвитком сприяє отриманню системи ефектів, які можна згрупувати за видами, представленими на рис. 1.2.

Рисунок 1.2 - Систематизація ефектів інноваційної синергетичної взаємодії за основними напрямками [58]

Якщо певні чинники не враховуються в процесі планування і реалізації синергетичного ефекту, то це може призвести до оберненого ефекту, до зміни співвідношення сили позитивних і негативних обернених зв'язків [58].

Результативність синергії результується трьома складовими зокрема, зменшенням потреби в інвестиціях, збільшення прибутку та зниження операційних (виробничих) витрат.

Таким чином, перед керівництвом постає непроста проблема поєднати в системному зв'язку всі елементи, враховуючи як кількісні, так і якісні, як зовнішні, так і внутрішні, завдяки чому зріс інноваційний потенціал підприємства.

1.2 Особливості інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств

Дослідники намагаються виділити особливості інновацій, що впроваджуються в сільському господарстві. Для їх окреслення нерідко вживається термін – агроінновації. У визначеннях цієї категорії здебільшого зустрічаються розглянуті вище підходи до інновацій (як певної діяльності чи її результату) із вказанням, що йдеться про нововведення, які відбуваються в аграрному секторі. Наприклад, Л. Могильна тлумачить зміст дефініції «агроінновація» як «упровадження в аграрну сферу технологічних, технічних, організаційних, економічних, екологічних, селекційно-генетичних та інших видів інновацій з метою отримання економічного ефекту, що забезпечить зміни в якості життя та компоненті живої природи (тварини чи рослини)» [37].

Натомість Г. Тимофієва вважає, що «агроінновація являє собою кінцевий результат впровадження новації у діяльність аграрного підприємства (сортів рослин, порід тварин, засобів захисту рослин або тварин, нової технології вирощування рослин та тварин та ін.), який може привести до отримання цим підприємством економічного, соціального, екологічного та інших видів ефектів» [51].

Аграрне виробництво є унікальним і особливим, враховуючи те, що має справу з біологічними живими об'єктами. Тому є певна специфіка інновацій у сільському господарстві, зокрема, значна тривалість операційного циклу виробництва, а звідси і періоду розробки новацій, селекції нових сортів культур, порід тварин [60].

Розвиток у сільському господарстві України інтегрованих структур у вигляді агрохолдингів, обслуговуючих кооперативів обумовлює доцільність виділення інновацій за рівнем новизни «нове для об'єднання підприємств». Поширення технологічних і нетехнологічних інновацій у рамках інтегрованих структур може відбуватися досить швидко, що пов'язано з особливостями інформаційного обміну між їхніми учасниками, наявністю кваліфікованих

умотивованих фахівців.

Переважаючими у сільськогосподарському виробництві є вдосконалюючі інновації, які не мають суттєвого впливу на технології, сутнісних характеристик товару, а наразі сприяють вдосконаленню, поліпшенню як у виробництві, так і споживанні. Іншими словами, такі інновації сприяють зростанню урожайності, продуктивності, якості, зниженню собівартості, втрат при транспортуванні, зберіганні тощо.

Принципове значення має класифікація інновацій за місцем їх походження (розробки).

Розглядаючи класифікацію інновацій, ми зазначили особливості поширення окремих їх видів у діяльності сільськогосподарських підприємств. Виділимо й деякі інші особливості інноваційної діяльності агровиробників:

Щодо продуктових інновацій, то в основному мова йде про інновації, які є нові для підприємства. Попит на розширення асортименту товарів призводить до поширення продуктових інновацій, які є новими для регіону чи іншої території.

Особливістю сільського господарства є тривалий операційний цикл, вплив пори року на технологічний процес, що приводить до збільшення періоду науково-технічної розробки.

Слід відмітити також, що сільськогосподарські підприємства різняться за розміром, обсягом активів, різноманітністю ґрунтових та погодних умов. Неоднотипним є рівень кваліфікації і освіти персоналу. Актуальними для сільськогосподарських підприємств є консалтингова, дорадча зовнішня служба. Різняться також менталітет менеджерів, власників, працівників підприємства.

Дифузія інновацій відбувається значною мірою через контакти між агровиробниками. Цьому сприяють кооперативи, вертикальна і горизонтальна інтеграція, послуги служб. Нерідко джерелом інновацій є переробні підприємства або кооперативи, які в основному акумулюють сировину для подальшої переробки. Внаслідок цього вплив на кінцеві результати діяльності

сільськогосподарських підприємств інновацій у сфері маркетингу, стимулювання реалізації продукції через рекламу значно слабший, ніж інших видів інновацій.

Варіація економічної ефективності окремих сільськогосподарських галузей зумовлює неоднаковий попит на інновації, пов'язані з виробництвом різних видів продукції, що призводить до різних темпів розвитку інноваційної діяльності для різних підприємств.

Але враховуючи унікальну роль сільськогосподарського виробництва у забезпеченні продовольчої безпеки, у розвитку територіальних громад, держава через свої важелі намагається адмініструвати соціальні процеси в аграрному секторі. Чим більшою є опіка державою сільськогосподарських підприємств, протекція агровиробництва, тим ефективнішою є державна політика у цій сфері.

Будь-якого підприємця, що планує здійснення інновації, насамперед цікавить, яким буде кінцевий результат. Ефект від впровадження інновацій може реалізуватися у зниженні собівартості, вирішенні соціальної, екологічної проблематики.

Якщо для великих підприємств, агрохолдингів здійснення інноваційної діяльності не спричиняє труднощів, то малі або середні за розмірами підприємства відчують фінансові, організаційні, управлінські труднощі.

Поряд з цим перехід підприємств на виробництво екопродукції розширюють як можливості, так і потреби в інноваційній діяльності. Тим актуальнішим є це питання при зростанні попиту на екологічно чисту продукцію на зовнішніх ринках.

Слід зазначити, що окремі етапи інноваційної діяльності можуть здійснюватися або повністю, або частково поза сільськогосподарськими підприємствами.

Зміст зазначених етапів стосовно інноваційного процесу в сільському господарстві наведений на рисунку 1.3.

Рисунок 1.3 - Зміст етапів інноваційного процесу в сільському господарстві

Кінцевим і визначальним етапом є розрахунок ефективності впровадження інновацій. Оскільки процес інвестування і отримання позитивних грошових потоків розподілені в часі, то є певні особливості щодо врахування чинника часу при розрахунку показників. Зокрема, розраховуються такі показники.

1. Чиста теперішня вартість (чистий приведений дохід) (NPV) розраховується як різниця між сумою приведених до теперішнього часу доходів (чистих грошових потоків) і приведених інвестиційних витрат.

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} - Inv, \quad (1.1),$$

де Inv – сума інвестиційних витрат;

r – ставка дисконтування;

CF_t – дохід (чистий грошовий потік як сума чистого прибутку та амортизаційних відрахувань);

t – порядковий номер часового інтервалу;

n – кількість часових інтервалів.

Це абсолютний показник, який показує інвестиційні можливості підприємства від реалізації проекту, іншими словами потенціал реінвестування..

Якщо NPV більший нуля, то проект можна прийняти, і навпаки, якщо менший нуля або дорівнює нулю, то проект потрібно відхилити як неефективний.

2. Індекс дохідності (PI - Profitability Index). Це розрахунковий відносний показник, який показує, скільки гривень вень доходів приходить на одиницю витрат, тобто показує ефективність інвестиційних вкладень.

$$PI = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} \div Inv \quad (1.2),$$

Якщо індекс дохідності більший одиниці, то проект можна прийняти, і навпаки, якщо менший або дорівнює одиниці, то такий проект є неефективним і від нього слід відмовитися.

3. Період (термін) окупності (PP - Payback Period) і дисконтований період (термін) окупності інвестицій (DPP - Discounted Payback Period). Цей показник показує, через який період часу (років, місяців, тощо) надхлдження зрівняються або перевищать витрати. Причому цей показник може розраховуватись як з врахуванням чинника часу, так і без його врахування.

Загальний принцип розрахунку показника терміну (періоду) окупності інвестицій (PP) полягає в такому:

$$PP = \min n, \text{ при якому } \sum_{t=1}^n CF_t \geq Inv \quad (1.3),$$

або, якщо рівномірний грошовий потік

$$PP = \frac{Inv}{\sum_{t=1}^n CF_t \div n} \quad (1.4)$$

Під час розрахунків показника може враховуватись часовий аспект, тоді грошові потоки дисконтують, тобто приводять до теперішнього часу, а відповідна формула для розрахунку дисконтованого періоду (терміну) окупності (DPP) має вигляд:

$$DPP = \min n, \text{ при якому } \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} \geq Inv, \quad (1.5)$$

або

$$DPP = \frac{Inv}{\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} \div n} \quad (1.6)$$

4. Середня ставка доходу (ARR_{NP} , ARR).

Розраховується як відношення середньорічного прибутку NP або середньорічного чистого грошового потоку до суми інвестиційних витрат.

$$ARR_{NP} = \frac{\sum_{t=1}^n NP_t \div T}{Inv} \quad (1.7)$$

$$ARR = \frac{\sum_{t=1}^n CF_t \div T}{Inv}. \quad (1.8)$$

Даний показник порівнюють з коефіцієнтом рентабельності операційної діяльності підприємства.

5. Внутрішня ставка доходу (IRR). Внутрішня ставка доходу інвестиції (інші трактування як внутрішня норма прибутку, внутрішня окупність) - це таке значення коефіцієнта дисконтування r , при якому чиста теперішня

вартість (NPV) проекту дорівнює нулю. Це один із важливих показників ефективності.

Може мати різні варіанти розрахунків, тобто розраховуватися на спеціальному фінансовому калькуляторі, з використанням методом підбору або за алгоритмом:

$$IRR = r_1 + (r_2 - r_1) \cdot \frac{NPV(r_1)}{NPV(r_1) - NPV(r_2)}, \quad (1.9)$$

де r_1 – така ставка дисконтування, при якій чиста теперішня вартість більша нуля;

r_2 – така ставка дисконтування, при якій чиста теперішня вартість менша нуля.

Цей показник характеризує максимальну вартість капіталу, за якою ми можемо залучати кредит або ресурси з інших джерел для реалізації цього проекту. Тобто це один із важливих показників ефективності.

Враховуючи значення і важливість інноваційної діяльності для розвитку суспільства, важливою є державна підтримка інновацій. В Законодавстві визначено форми державної підтримки як прямого, так і непрямого (економічного) впливу.

Стаття 3 Закону України «Про інноваційну діяльність» визначає мету і принципи державної інноваційної політики. Метою її є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції» [42].

Досвід багатьох розвинутих зарубіжних країн підтверджує те, що у разі дефіциту грошей у підприємців для впровадження інноваційних розробок держава підтримує їх фінансово.

Розглядаючи основи державного регулювання інноваційної діяльності,

доцільно врахувати досвід розвинутих зарубіжних країн. Усі вони широко застосовують податкові пільги, дотацій, кредити, субсидії та інші форми стимулювання інноваційної діяльності.

Нерідко держава реалізує політику державної протекції інноваційного розвитку – може здійснюватися у прямій формі (цільове фінансування конкретних програм, тощо) і у опосередкованій, тобто непрямій формі з використанням економічних стимулів, наприклад пільгових умов оподаткування, тощо. Багато економічно розвинені країни світу створюють сприятливий інвестиційний клімат для стимулювання інноваційної діяльності і залучення приватних інвесторів, тоді як державні фінанси не є пріоритетними і переважаючими в інноваційному процесі [21]. В усіх розвинених країнах забезпечується захист інтелектуальної власності та авторських прав [51].

Дослідивши теоретичні аспекти управління інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств можна зробити висновки, що інноваційна діяльність є важливою складовою господарської діяльності, потребує державної підтримки та ефективного менеджменту.

2 АНАЛІЗ СТАНУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «КОРСУНСЬКЕ» ЗВЕНИГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1 Загальна характеристика підприємства

ТОВ «Корсунське» є підприємством, утвореним на засадах угоди громадянами шляхом об'єднання їх майна та підприємницької діяльності в сільському господарстві з метою одержання прибутку. Дата реєстрації ТОВ «Корсунське» 06.02.2014. Розмір статутного капіталу становить 100 000,00 грн.. Засновниками товариства є 2 особи: Безушко Дмитро Юрійович, розмір внеску до статутного фонду - 10 000,00 грн. (10%) і Безушко Наталія Іванівна, розмір внеску до статутного фонду- 90 000,00 грн. (90%).

Товариство з обмеженою відповідальністю “Корсунське” - юридична особа з відокремленим майном та самостійним балансом і печаткою, має розрахунковий та інші рахунки у банках, може від свого імені набувати прав та обов'язків відповідно до чинного законодавства та нормативних документів.

ТОВ «Корсунське» за організаційно-правовою формою є товариством з обмеженою відповідальністю згідно «Довідки з єдиного державного реєстру підприємств та організацій України», власність є колективною, як і інші товариства, але обмежена відповідальність означає, що у випадку боргової зобов'язаності учасники товариства мають нести обмежену відповідальність в обсягах своєї частки в статутному капіталі. За формою реєстрації ТОВ як організація є формальною.

Учасники товариства визначають форму і систему управління ТОВ за допомогою системи органів, зокрема, вищим органом управління є збори учасників; виконавчим органом є директор товариства; контролюючим органом є ревізійна комісія.

Метою господарської діяльності ТОВ, відповідно до Статуту, є

виробництво, переробка та збут агропромислової продукції, а також надання учасникам ТОВ та зовнішнім щодо підприємства особам послуг щодо сільськогосподарської діяльності та пов'язаних з ним різновидів господарювання.

Відповідно до Статуту ТОВ основними сферами і видами діяльності підприємства є такі: сільськогосподарське виробництво; перероблення як власної сільськогосподарської продукції, так і закупленої у інших товаровиробників; надання транспортних, комунальних, побутових, соціальних послуг учасникам та зовнішнім щодо підприємства категоріям громадян.

У ТОВ «Корсунське» переважна кількість ґрунтів – чорноземи, що мають сприятливі характеристики і умови для вирощування агропродукції. Проте, найефективнішим та найбільш інтенсивно використовуваним є рілля, яку щорічно обробляють з метою вирощування сільськогосподарської продукції та власної переробки або ж з метою реалізації зібраного урожаю.

Одним із найважливіших чинників виробництва є земля, яка є незамінною і характеризується як живий організм з певними умовами використання і відтворення, які на наш погляд, потребують держаного регулювання і підтримки. Сьогодні ефективне її використання і підвищення родючості є одним із основних завдань в процесі господарської діяльності.

Склад і структура наявних земельних угідь ТОВ «Корсунське» наведено у табл. 2.1.

За даними табл. 2.1, розмір загальної земельної площі ТОВ «Корсунське» у 2021 р. склав 3559 га. Площа ріллі у 2021 р. становила 85% від загальної площі земельних угідь або 3048 га. За три роки площа ріллі зменшилась на 54 га. Сінокоси зменшились на 25% і становлять 213 га. Також зменшилась площа пасовищ на 8% і склала 23 га.

Таблиця 2.1 - Склад і структура земельних угідь ТОВ «Корсунське» за

2019 – 2021 рр.

Види угідь	2019 р.		2020р.		2021 р.		Відхилення, 2021 р. до 2019 р. (+;-)
	га	%	га	%	га	%	
Загальна земельна площа	3690	100	3638	100	3559	100	-130
у т. ч. сільськогосподарські угіддя	3414	92	3363	92	3284	92	-130
з них: рілля	3102	84	3058	84	3048	85	-54
сінокоси	287	8	281	8	213	5	-74
пасовища	25	0,7	23	0,6	23	0,6	-2
Площа лісу і лісонасаджень	87	2	87	2	87	1,3	—
Ставки і водойми	0,6	0,1	0,6	0,02	0,6	0,1	—
Земля у короткостроковому користуванні	188	5	188	5	188	5	—

Організаційна структура виробництва ТОВ «Корсунське» в соєму складі має дві тракторні бригади, три тваринницькі ферми, крупорушку, автогараж тощо. Щодо обслуговуючих підсобних підрозділів, то у господарській діяльності використовуються будівельні бригади, зерноочисний комплекс, ремонтні майстерні. Такі підрозділи дають можливість підприємству здійснювати ремонтні роботи власними ресурсами. З метою виконання тракторних ґрунтообробних та інших механізованих робіт у товаристві працює МТП - машинно-тракторний парк. У табл. 2.2 приведені дані про наявність техніки в МТП

Таблиця 2.2 - Склад машинно-тракторного парку ТОВ «Корсунське»

Назва	Роки			Відхилення 2021 р. до 2019 р. у %
	2019	2020	2021	
Трактори	52	51	51	98
Вантажні автомобілі	177	167	167	94
Автомобілі спеціального призначення	4	4	4	100
Легкові автомобілі	3	2	2	67
Комбайни, всього	11	11	12	109
у т. ч. зернозбиральні	8	8	8	100
кормозбиральні	2	2	2	100
бурякозбиральні	1	1	2	200

Як видно з даних таблиці, кількість тракторів, вантажних автомобілів, легкових автомобілів зменшилась, хоч і не значно, проте автомобілів спеціального призначення та зернозбиральних і кормозбиральних комбайнів не змінилося, а бурякозбиральних комбайнів навіть збільшилось на одиницю, що є позитивним як для ведення власного сільськогосподарського виробництва, так і для надання послуг особам, які потребують обробітку малих ділянок і для яких утримання дороговартісних технічних засобів є недоцільним і нераціональним.

Зменшення ж кількості сільськогосподарської техніки призводить до того, що підприємство вимушене укладати договори оренди (лізингу) транспортних засобів зі сторонніми організаціями.

Щорічно на утримання і використання машинно-тракторного парку для виконання механізованих робіт та обслуговування в господарстві витрачається біля 70 тон бензину, 134 тони дизельного паливата 11 тон мастила.

На підвищення ефективності господарської діяльності значно впливає обсяг, склад і питома вага різних виробничих фондів товариства з обмеженою відповідальністю (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 - Динаміка і структура виробничих фондів ТОВ «Корсунське»

Види угідь	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення 2021 р. до 2019 р. у %
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Виробничі фонди сільськогосподарського призначення	19888	99,9	10027	99,9	13936	99,7	70
у т. ч. будинки, споруди, передавальні пристрої	17987	90	8311	83	9345	67	52
Машини і обладнання	425	2	1000	9,9	3087	22	726
Транспортні засоби	440	2	323	3	424	3	96
Інвентар, інструменти, прилади	839	4	221	2	223	1,6	26
Робоча та продуктивна худоба	190	0,9	173	1,7	257	2	13
Виробничі фонди несільськогосподарського призначення	24	0,1	12	0,1	37	0,3	151
Всього	19912	100	10039	100	13373	100	67

Загалом за даними таблиці 2.3 вартість виробничих фондів сільськогосподарського призначення зменшилась склала у 2021 р. 13936 тис. грн. або 99,7% загальної вартості фондів. Проте худоби, машин і обладнання, транспортних засобів та ремонту виробничих приміщень вартість збільшилось і питома вага цих виробничих фондів сільськогосподарського призначення зросла на 40 відсотків, що є позитивною динамікою.

Динаміка показників ефективності використання основних фондів в ТОВ «Корсунське» наведена в табл. 2.4.

Дані табл. 2.4. свідчать, що за аналізований період динаміка ефективності використання основних виробничих фондів не стабільна. Так, фондозабезпеченість в 2021 році становила 456,22 тис. грн., що є більшою на 12,3% від 2019 року.

Таблиця 2.4 - Ефективність використання основних виробничих фондів

Показники	Роки			2021 р. до 2019 р. у %
	2019	2020	2021	
Фондовіддача, грн.	2,60	1,57	6,08	234,24
Фондоємність, грн.	0,39	0,64	0,16	42,69
Фондозабезпеченість, тис.	406,2	452,3	456,2	112,3
Фондоозброєність, тис .	109,8	101,1	111,6	101,6
Припадає на 1 грн. основних фондів, грн. чистого прибутку	9,62	9,78	13,81	4,19

Фондоозброєність теж збільшилась на 1,6%, це значить що підприємство в 2020 році збільшило вартість основних фондів на одного середньорічного працівника. Фондовіддача збільшилась на 134%, і становила в 2021 році 6,08 грн., а це значить що в цьому році ефективніше використовували основні фонди порівняно з 2019 роком.

Показник фондоємності зменшився на 57%, в 2021 році порівняно з 2019 роком. Норма прибутку за досліджуваний період збільшилась. Це говорить про те, що на 1 грн. виробничих фондів підприємство одержало 13,8 грн. прибутку в 2021 році.

Таким чином, для зростання ефективності використання основних фондів потрібне оновлення, реконструкція і модернізація застарілого, неефективного обладнання, використовуючи нові види машин і обладнання, які зсприятимуть вищій продуктивності і ефективності операційної і виробничої діяльності.

Значною мірою сільськогосподарське виробництво залежить від забезпеченості і якості трудових ресурсів. Важливо також оцінити існуючий на підприємстві рівень продуктивності праці і його динаміку (таблиця 2.5).

Отже, за даними табл. 2.5 можна стверджувати, що середньорічна чисельність працівників зайнятих в сільському господарстві ТОВ «Корсунське» в 2021 році становила 102 чол., що на 10% або на 12 осіб менше

ніж в 2019 році, в тому числі в тваринництві кількість працівників зменшилася на 17,65% або на 12 осіб, а в рослинництві показник не змінився.

Таблиця 2.5 - Динаміка трудових ресурсів і продуктивності праці в ТОВ «Корсунське»

Показники	Роки			2021 р. до 2019 р., %
	2019	2020	2021	
Середньорічна чисельність робітників зайнятих в с.-г., осіб	114	122	102	89,47
в т .ч .: в рослинництві	46	66	46	100,00
в тваринництві	68	56	56	82,35
Продуктивність праці, тис. грн.	285,02	158,33	253,18	88,83
в т .ч .: в рослинництві	288,85	196,59	372,91	129,11
в тваринництві	282,43	113,25	154,82	54,82

Проаналізуємо обсяг та структуру товарної продукції ТОВ «Корсунське» Звенигородського району Черкаської області в табл. 2.6.

На основі даних таблиці 2.6 можна зробити висновок, що обсяг товарної продукції ТОВ «Корсунське» за досліджуваний період має тенденцію до коливання. Так, в 2021 році порівняно з 2019 роком обсяг товарної продукції збільшився на 3066,6 тис. грн., або на 23,6 %. Питома вага рослинництва становить 81,6 %, тваринництва - 18,4 %, на основі чого можна зробити висновок, що ТОВ «Корсунське» має зерно-молочний напрям спеціалізації з розвиненим вирощуванням технічних культур.

Таблиця 2.6 - Обсяг та структура товарної продукції в ТОВ

«Корсунське»

Галузь, продукція	2019 р.		2020 р.		2021 р.		В середньому за 2019-2021 рр.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Рослинництво	10690	82	15126	84	12531	78,	12783	82
в т. ч. зерно	6475	50	5430	30	5477	34	5794	37
ріпак	-	-	379	2	1553	10	644	4
соняшник	3715	29	5237	29	5294	33	4749	30
цукрові буряки	407		2325	13	206	1,29	980	6
інша продукція рослинництва	93	0,72	4,7	0,03	0,5	0,00	33	0,21
Тваринництво	2282	18	2837	16	3507	22	2876	18
в т.ч. жива вага ВРХ	496	4	189	1	203	1	296	2
жива вага	404	3	381	2	337	2	374	2
молоко	1370	11	2255	13	2949	18	2191	14
мед	11	0,08	4	0,02	4	0,02	6	0,04
інша продукція тваринництва	3	0,02	7	0,04	18	0	9	0,06
Разом по господарству	12973	100	17963	100	16039	100	15658	100

З метою дослідження рівня економічної ефективності виробництва ТОВ «Корсунське» розглянемо відповідні показники за останні три роки (табл. 2.7).

За аналізом даних таблиці 2.7. сума отриманого чистого прибутку на 100 га сільськогосподарських угідь в 2020 р. становила 39,26 тис. грн., що на 14,3% або на 6,6 тис. грн. менше ніж в 2019 р., на 1 середньорічного працівника 253,18 тис. грн., що на 11,17% або на 31,81 тис. грн. менше ніж в 2019 році. Такий розмір прибутку забезпечив підприємству рівень рентабельності 12,93%, що на 9,49 в.п. менше ніж в 2019 році.

Таблиця 2.7 - Динаміка показників економічної ефективності в ТОВ

«Корсунське»

Показники	Роки			2021 р. до 2019 р.у %
	2019	2020	2021	
Вартість валової продукції у розрахунку на, тис. грн. на 100 га с.-г. угідь	1054,59	708,10	950,11	90,09
на одного середньорічного працівника	285,02	158,33	253,18	88,83
на 100 грн. основних виробничих фондів	259,64	156,55	608,19	234,24
Чистий прибуток у розрахунку на, тис. грн. на 100 га с.-г. угідь	45,83	41,58	39,26	85,66
на одного середньорічного працівника	12,4	11,5	10,4	84,46
на 100 грн. основних виробничих фондів	97,92	58,45	29,83	30,45
Рівень рентабельності, %	22,42	14,68	12,93	-9,49

Отже, характеризуючи загальну економічну діяльність ТОВ «Корсунське» можна сказати, що показники економічної ефективності є невисокими і тому необхідно запроваджувати заходи щодо її підвищення.

Тип організаційної структури управління у ТОВ «Корсунське» – лінійно-функціональний (рис.2.1). При такій структурі чітко розмежовані функції між керівниками будь-якої ланки щодо конкретно поставленої задачі перед ними. Тобто організаційна структура спрямована чіткі взаємозв'язки між окремими підрозділами, розподіл між підрозділами прав і зобов'язань.

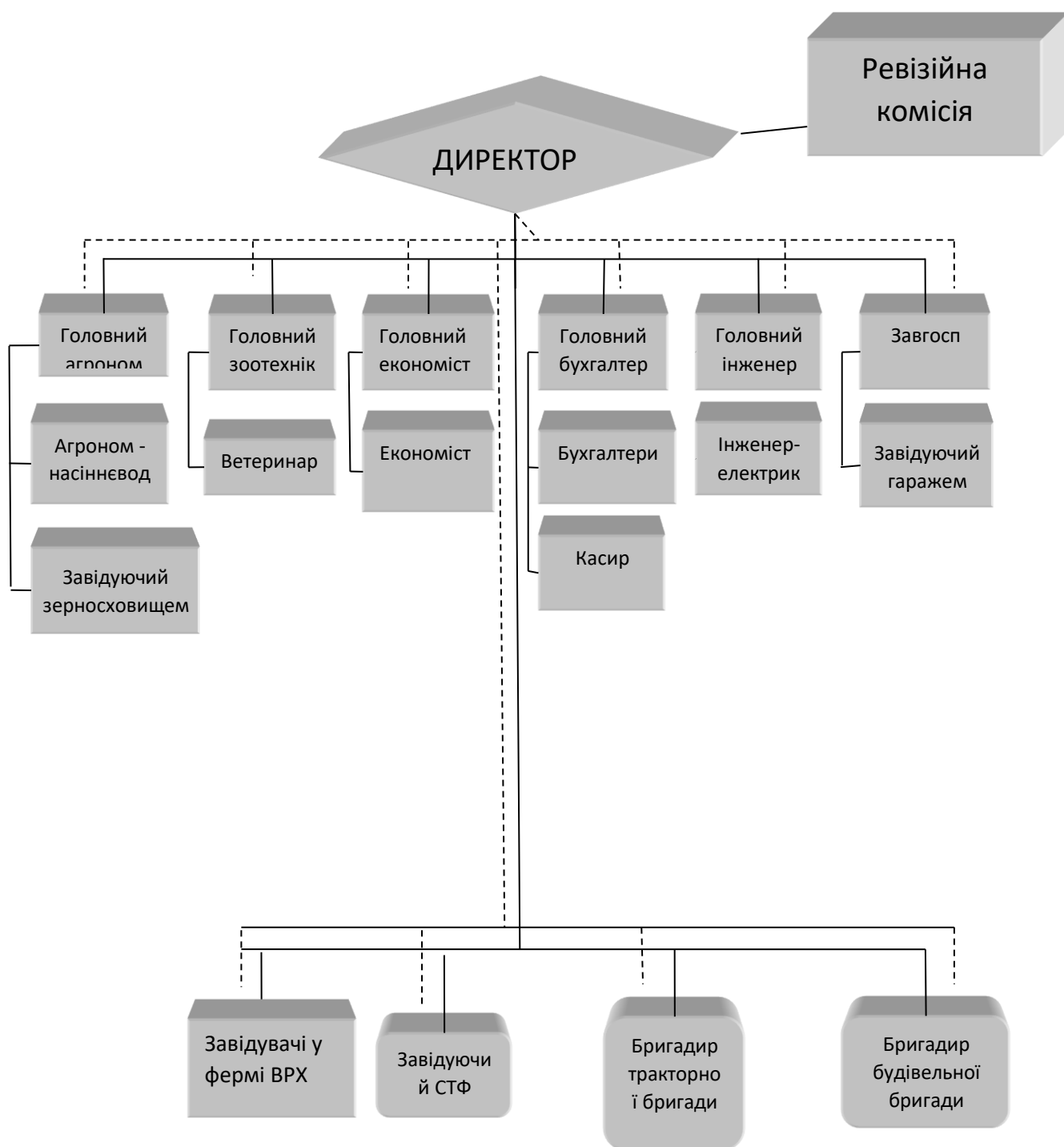

Рисунок 2.1 - Організаційна структура управління ТОВ "Корсунське"

Керівником підприємства є директор, який має широкі повноваження щодо призначення форм і систем оплати праці, визначає розміри тарифної ставки, посадових окладів, винагороди, надбавки і доплати; готує до подання трудовому колективу правила внутрішнього розпорядку. Також має повноваження щодо прийому і звільнення працівників згідно з трудовим законодавством; приймає заходи матеріального заохочення, норм мотивації, призначає премії і надбавки за високі показники роботи.

Плюсом такої системи є чіткі прості правила взаємодії між підрозділами, концентрація влади, узгодженість функцій і трудових операцій, оперативність.

Щодо недоліків – широкі права і відповідно відповідальність з прийняті рішення, перевантаження інформацією, нестача фахівців щодо окремих функцій, непристосовуваність до сучасних мінливих умов і нестабільного середовища.

Показники ефективності управління в ТОВ «Корсунське» відображені в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 - Показники оцінки ефективності управління в ТОВ «Корсунське»

Показники	Роки			Відхилення 2021 р. від 2019 р.
	2019	2020	2021	
Показники витратності апарату управління				
Питома вага витрат на управління в собівартості валової продукції, %	4,0	2,5	2,0	-2,0
Питома вага витрат на оплату праці управлінського персоналу в собівартості валової продукції, %	3,5	2,0	1,5	-2,0
Питома вага оплати праці управлінського персоналу в загальному фонді оплати праці, %	10,6	6,9	4,5	-6,1
Продовження табл. 2.8				

Припадає працюючих на одного працівника апарату управління, осіб.	20,0	15,0	13,0	-7,0
Показники продуктивності управлінської праці				
Виробництво валової продукції, тис. грн.:	2381,9	2074,9	3457,5	1075,6
на 1 грн. витрат на управління	49,6	43,2	72,3	22,7
на 1 працівника апарату управління	595,4	518,7	864,3	268,0
Чистий дохід, тис. грн.:	540,2	324,2	1264	723,
на 1 грн. витрат на управління	11,3	2,9	26,3	15
на 1 грн. зарплати працівників	1,2	0,2	1,1	-0,01
на 1 працівника апарату управління	135,0	35,7	316,0	180,9

Показники продуктивності управлінської праці характеризуються значним збільшенням: виробництво валової продукції на 1 грн. управлінських витрат - 22,7 тис. грн., на одного працівника апарату управління - 268,9 тис. грн.; отримано чистого прибутку на 1 грн. управлінських витрат - 15,01 тис. грн., на 1 грн. зарплати працівників зменшився на 0,01 тис. грн., на 1 працівника апарату управління збільшився -180,95 тис. грн.

Ефективність управління є неоднозначним показником, визначається за різними критеріями. Неоднозначними є підходи до визначення ефективності управління. Більшість науковців схиляється до такого показника як прибуток, який є одночасно і результатом і критерієм ефективності управління. Іншим підходом є вартість підприємства як цілісного майнового комплексу, хоча при цьому прибуток залишається важливим завданням при певному рівні ризику.

В цілому, проаналізувавши показники ТОВ «Корсунське» за 2019 - 2021 роки, ми дійшли висновку, що виробнича і управлінська діяльність є ефективною. Але виклики сучасності спонукають керівництво господарства постійно удосконалювати способи ведення бізнесу та розширювати застосування методів управлінського впливу.

2.2 Оцінювання зовнішнього середовища функціонування ТОВ «Корсунське»

Визначальним в діяльності підприємства є прагнення досягти кращих результатів діяльності у формі досягнення вищих показників прибутковості, виявлення нових можливостей розвитку, виявлення потенціалу діяльності підприємства.

Підприємство є складною і відкритою системою, пов'язаною із умовами зовнішнього середовища. Нестабільність, економічна депресія, непрозорі правила гри у суспільстві негативно впливають на підприємство. А тим більше потерпають підприємства при складних форсмажорних або ж воєнних діях.

У міжнародній економіці та економічній науці для аналізу зовнішнього середовища використовують PEST-аналіз (від аббревіатури таких слів: P - political and legal environment (політико-правове середовище); E - economie environment (економічне середовище); S - sociocultural environment (соціокультурне середовище); T - technological environment (технологічне середовище)).

Ці види середовища по різному, з різним ступенем впливають так чи інакше, прямо чи опосередковано на діяльність підприємства, на його ефективність і результати діяльності. Причому ці середовища можуть мати руйнівну силу без можливості відновлення діяльності підприємства. На жаль, сьогодні це можна спостерігати у зв'язку із воєнною агресією російської федерації в Україні. Особливо потерпають сільськогосподарські підприємства, які знаходяться на лінії фронту або в незначній віддаленості від неї. Причому підприємство в таких умовах безсиле щодо застосування будь-яких методів мінімізації ризиків.

З метою визначення сили впливу зовнішнього середовища на підприємство використовується шкала від 0 до 1, де 1 – це наявність серйозної загрози, а 0 – це відсутність загрози.

Основні чинники та сила впливу зовнішнього середовища представлені в

таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 - PEST-аналізу розвитку ТОВ «Корсунське»

Чинники		Чинники	
Політичні	Бали	Економічні	Бали
Державна підтримка галузі АПК	0,8	Залучення інвестицій у сільськогосподарську галузь	0,65
Воєнні дії в країні, їх припинення	0,95	Сприятливий бізнес-клімат в країні	0,6
Стабільність законодавства, економічна підтримка	0,5	Зростання інвестиційної привабливості галузі	0,6
Усунення бюрократичних перешкод ведення бізнесу	0,45	Посилення експортно-імпорتنих операцій з	0,6
Позитивні зміни в законодавстві з охорони навколишнього середовища	0,3	Посилення конкурентних переваг та послаблення тиску з боку конкурентів	0,45
Соціально-культурні		Технологічні	
Підвищення вимог до якості продукції	0,8	Наявність техніко-технологічних виробничих потужностей	0,25
Наявність ефективного кадрового персоналу для розвитку сільського господарства	0,7	Активізація діяльності науково-технологічних парків	0,8
Попит на натуральні та екологічні продукти	0,6	Розвиток наукових досліджень та технічних розробок	1,0
Здоровий спосіб життя споживання	0,5	Активізація розвитку високотехнологічного виробництва	0,8
Підвищення купівельної спроможності споживачів	0,8	Наявність винаходів, патентів на інноваційні розробки	0,3

Проведений аналіз показав, що перспективи розвитку ТОВ «Корсунське» залежать, насамперед, від політичних факторів (найбільший коефіцієнт впливу 4,0) та економічних. Технологічні та соціально-культурні фактори відіграють дещо меншу роль.

Сильні та слабкі сторони розвитку ТОВ «Корсунське» відображені в таблиці SWOT-аналізу (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 - SWOT-аналіз розвитку ТОВ «Корсунське»

Сильні сторони	Слабкі сторони
<i>Законодавство:</i> державне регулювання фермерської діяльності. <i>Природні ресурси:</i> наявність якісних сільськогосподарських угідь; сприятливі природні умови. <i>Трудові ресурси:</i> повна забезпеченість фахівцями <i>Маркетинг:</i> високий попит на зерно та насіння соняшнику. <i>Інфраструктура:</i> невелика віддаленість від залізничної колії та дорожніх магістралей.	<i>Фінансові ресурси:</i> високий кредитний відсоток, відсутність державної підтримки. <i>Ринкова інфраструктура:</i> нерозвинений місцевий ринок с/г продукції; високий рівень логістичних витрат. <i>Виробництво:</i> низький рівень механізації. <i>Соціальна політика:</i> міграційні процеси сільських жителів до міст та за кордон, воєнний стан <i>Маркетинг:</i> розміри підприємства не дають змогу формувати крупно товарні партії зерна та насіння соняшнику для торгівлі на біржі на постійній основі; відсутність логістичного забезпечення постачання продукції на внутрішньому ринку.

При побудові матриці та визначенні сильних і слабких сторін слід враховувати, що в різних ситуаціях віднесення до сильних чи слабких сторін не є однозначним. Так, наприклад, розмір підприємства є слабким чинником, враховуючи масштабування, хоча за інших умов такі розміри можуть бути сильною стороною, як от в умовах кризи, форс-мажорних обставин тощо.

Проведемо аналіз сильних і слабких сторін у різних сферах господарювання.

1. Виробництво. Сьогодні виробництво тваринницької продукції є високозатратним і неефективним. Досягнення певного рівня рентабельності і ефективності можливе лише за умови значного масштабування виробництва, тобто в умовах функціонування крупних агрохолдингів. І навпаки, рослинницька продукція з точки зору рентабельності та ефективності є більш

привабливою. Проте недоліком є те, що в основному підприємства обирають високорентабельні види рослин, не дотримуючись сівозмін і відповідно негативно впливаючи на родючість ґрунтів.

2. Реалізація. Сьогодні є певні проблеми реалізації продукції, які пов'язані як із певною нестабільністю системи збуту, так і нетривалим терміном зберігання сільськогосподарської продукції, що спонукає до збуту за зниженими цінами. На жаль, сьогодні недостатньо розвинута система вертикальної кооперації, що давало б певні переваги перед крупними конкурентами.

3. Фінанси. Проблема фінансування завжди стояла гостро у агропромисловому комплексі. Це пов'язано із особливістю сільського господарства - тривалий операційний цикл. Також проблемою підприємств є те, що грошові потоки не лише не оптимізовані за обсягами, але й не синхронізовані у часі.

4. Планування. Більшість рейтингових компаній все більше уваги приділяють якісним показникам при формуванні рейтингу компанії тощо. В тому числі значним чинником зростання рейтингу є чітке стратегічне планування. Щодо розробки планів, то в основному сьогодні підприємства орієнтуються на річне поточне планування. Цьому є як об'єктивні, так і суб'єктивні причини.

5. Персонал. По перше, в сільській місцевості, а більшість сільськогосподарських підприємств знаходяться в неурбанізованій місцевості, при значній віддаленості від міст, завжди будуть проблеми із ринком робочої сили. Тому залучення високопрофесійних фахівців не є простим завданням для керівництва. По друге, не сприяє мотивації працювати в сільськогосподарських підприємствах низька заробітна плата, яка перманентно є нижчою порівняно із промисловістю

Отже, слабкими сторонами ТОВ «Корсунське» є відсутність розробленої стратегії розвитку; слабка маркетингова та збутова політика керівництва, збитковість тваринницької галузі, висока вартість сировини, насіння, добрив

тощо, що визначає високий рівень собівартості продукції, а отже і зниження рентабельності, несинхронізованість грошових потоків тощо.

SWOT-аналіз дає можливість розробити певні види стратегії, враховуючи як сприятливі, так і несприятливі чинники, виявлені під час попереднього аналізу (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 - Розширена SWOT-матриця ТОВ «Корсунське»

Внутрішнє середовище	Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
Зовнішнє середовище	Вигідне розташування Наявність ресурсів (земля, техніка, фінансові ресурси) Висока продуктивність праці Стабільне фінансове становище Досвід на ринку	Зношеність основних засобів Комунікації, устаткування і приміщення фізично зношені Відсутність маркетингової та збутової політики Відсутність досліджень в області передових технологій
Можливості (O)	SO – стратегія	WO – стратегія
Розширення ринків збуту продукції Розширення напрямків діяльності Покращення техніки та технології Нарощування основного та оборотного капіталу Розширення асортименту продукції та поліпшення якості продукції Можливість росту обсягів виробництва і прибутку	Розширення ринків збуту продукції; Оптимізація виробничої структури Продаж або здача в оренду невикористовуваних територій та площ; Розширення сівозмін.	Залучення інвестицій для переоснащення виробництва новим обладнанням; Розробка нових маркетингових заходів щодо встановлення гнучкої цінової політики, створення системи збуту і розподілу
Загрози (T)	ST – стратегія	WT – стратегія

Наявність конкурентів на ринку, розширення ринку конкурентами Технологічне відставання Нестабільна політична та економічна ситуація в країні Непередбачуваність подальшого розвитку тваринницької галузі Високі податкові ставки Несприятливі погодні умови	Проведення гнучкої цінової політики, диференційованої залежно від замовника; пропозиція вигідних клієнтові умов оплати; Організація служби маркетингу на сучасному рівні, розробка нових рекламних кампаній, ретельне дослідження ринку	Вивчення та, можливо, використання кооперації в просуванні продукції; Оптимізація обсягів випуску продукції; скорочення кількості незавершеної або бракованої продукції
--	--	--

У зв'язку з цим перед ТОВ «Корсунське» відкриваються такі можливості: збільшення обсягів виробництва за рахунок підвищення ефективності виробництва, зниження витрат за рахунок економії та вдосконалення їх обліку та контролю, розширення асортименту продукції за рахунок вирощування нових сільськогосподарських культур, вихід на новий ринок збуту. сегментах, збільшення обсягів реалізації в Росії у зв'язку з пошуком ефективних каналів, появою промислового виробництва і загрозами: підвищенням цін на матеріали, втратою ринку збуту м'ясної продукції, непередбаченими діями уряду.

Окрім врахування умов ринкового середовища, стратегічне управління підприємством має відповідати економічній сутності та завданням економіки. Тому розробка стратегічної програми потребує визначення стратегічних завдань сільськогосподарських підприємств.

Якщо місія визначає загальні напрямки, напрямки діяльності компанії, виражає сенс її існування, то у вигляді цілей задається конкретний кінцевий стан, до якого економіка прагне в будь-який момент. Цілі є відправною точкою для планування дій, вони є основою для побудови внутрішніх відносин, «система мотивації базується на цілях, цілі є точкою відліку в процесі контролю та оцінки роботи окремих співробітників, підрозділів і

підприємства» в цілому» [51].

На даний час ТОВ «Корсунське» не має системи чітко визначених стратегічних цілей.

Основними проблемами розвитку ТОВ «Корсунське» є:

- відставання від сучасних тенденцій впровадження інноваційних технологій ведення сільського господарства;
- низькотехнологічне виробництво, тобто підприємство не має фінансових ресурсів для використання інноваційних технологій у сфері рослинництва;
- відсутність дотацій з боку держави;
- недостатність державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників;
- зношеність основних засобів підприємства та дефіцит грошей на їх оновлення;
- обов'язковість умов отримання короткострокових кредитів;
- бюрократичні перешкоди для розвитку підприємництва;
- відсутність або неефективність дорадчих служб в регіоні;
- застаріла сільськогосподарська техніка та техніка, некомплектне оснащення технічними засобами всіх виробничих процесів;
- брак кваліфікованих спеціалістів та небажання молодих спеціалістів повертатися в економіку для працевлаштування;
- недосконала система збуту продукції.

Впровадження нових технологій у виробництво вимагає докорінного оновлення технічного забезпечення, чого ТОВ «Корсунське» не може допустити через високу ціну останнього. Ресурси підприємства дозволяють вести типовий виробничий процес без додаткового залучення новітніх технологій. Це означає, що підприємство має замкнутий цикл проблем, відсутність коштів не дозволяє розвиватися, а відсутність розвитку гальмує підвищення ефективності роботи.

2.3 Аналіз стану інноваційної діяльності в ТОВ «Корсунське»

Специфіка сільськогосподарського виробництва полягає у пошуку нових шляхів підвищення урожайності культур та продуктивності тварин, впровадження нових технологій та нового покоління техніки, виробництва екологічно чистої продукції та інше.

Основними причинами виникнення та поширення нововведень в діяльності ТОВ «Корсунське» є прагнення завоювати кращі позиції в конкурентному середовищі, збільшити прибуток, зменшити витрати, підвищити виробничий і фінансовий потенціал.

Впровадження інновацій забезпечує позитивну динаміку показників урожайності сільськогосподарських культур (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 - Динаміка урожайності основних культур і продуктивності тварин

Рік	Урожайність сільськогосподарських культур, ц/га					Надій молока на одну корову, кг	Середньодобовий приріст ВРХ, г	Середньодобовий приріст свиней, г
	зернові та зернобобових	буряків цукрових	соняшнику	сої	ріпаку			
2019	52,5	517	25,7	23,0	–	4081	785	450
2020	52,7	517	21,0	23,1	30,4	4652	791	510
2021	56,1	585	23,4	29,5	31,1	5503	802	518
2021 р./ 2019 р., %	106,9	113,1	91,0	128,3	102,3	134,8	102,2	115,1

Зростання цих показників відносимо до основних індикаторів ефективності процесових інновацій, спрямованих на удосконалення технологій виробництва сільськогосподарської продукції.

Так, по всіх сільськогосподарських культурах, за винятком соняшнику, урожайність у 2021 році підвищилася у порівнянні з 2019 роком. Найбільше зростання відбулося по урожайності сої – на 28,3%. Щодо продуктивності

тварин, то тут теж позитивна динаміка: надій на одну корову збільшився з 4081 кг до 5503 кг, або на 34,8%; середньодобовий приріст ВРХ - на 15,1%; середньодобовий приріст свиней - на 2,2%.

Як продуктивну інновацію в рослинництві можна розглядати те, що у 2020 році ТОВ «Корсунське» почало вирощувати озимий ріпак (табл. 2.13).

Таблиця 2.13 - Показники економічної ефективності вирощування ріпаку

Показники	2020 рік	2021 рік
Площа посіву, га	150	170
Урожайність, ц/га	30,4	31,1
Валовий збір, ц	4560	5287
Собівартість, грн/ц	802,2	815,6
Ціна реалізації, грн/ц	1100,0	1220,0
Прибуток, тис.грн	1358,0	2138,0
Рентабельність, %	37,1	49,5

Це культура, яка останніми роками набула великої популярності серед сільськогосподарських товаровиробників. Стимулом до розвитку зерновиробництва є підтримання високих закупівельних цін на зерно завдяки його експорту. Експортування продукції вирощування олійних культур та продуктів їх переробки також є стимулом для удосконалення технологій їх вирощування.

Ріпак є основною олійною культурою, яка використовується для виробництва біопалива. Урожайність ріпаку в 2020 році становила 30,4 ц/га, а у 2021- 31,1 ц/га. Рентабельність ріпаку в 2020 році - 37,1%, в 2021 році - 49,5%.

Впродовж останніх років відбулися певні зміни у структурі витрат на виробництво продукції в ТОВ «Корсунське». Їх аналіз дає змогу зробити певні висновки про характер інновацій, застосовуваних цим підприємством.

Привертає увагу тенденція до зменшення у структурі витрат досліджуваного підприємства частки видатків на оплату праці. Зокрема, у витратах на виробництво продукції рослинництва вона зменшилася на 2,1 в.п. по озимій пшениці і на 3,1 в.п. по сої.

Це дає підстави для висновку, що мотиваційні інновації, пов'язані з удосконаленням системи матеріального стимулювання працівників, нечасто розглядаються керівництвом підприємства серед інструментів, що можуть бути використані для зміцнення власної конкурентоспроможності.

Вагому частку у структурі витрат на виробництво основних видів продукції в ТОВ «Корсунське» займають матеріальні витрати. Їх зростання є результатом технологічних інновацій, пов'язаних з використанням матеріальних оборотних засобів.

Інформація про внесення мінеральних добрив у ТОВ «Корсунське» наведена в таблиці 2.14.

Таблиця 2.14 - Динаміка внесення мінеральних добрив у ТОВ «Корсунське» на 1 га посівної площі у поживних речовинах, кг

Культура, група культур	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2021 р. до 2019 р., %
С.-г. культури всього	163	154	204	125,1
Зернові та зернобобові	167	152	216	129,3
Кукурудза на зерно	188	179	178	94,7
Технічні культури	163	153	194	119,0
З них: буряк цукровий	387	311	405	104,6
соняшник	89	103	137	153,9
ріпак	—	206	241	117,0
соя	103	90	118	114,6

Однією з інновацій у господарстві за досліджуваний період було використання фосфоритного борошна. Воно вноситься в ґрунт з метою

підвищення його родючості. Фосфористе борошно є водночас і меліорантом, і фосфорним добривом, яке містить близько 32 % кальцію та 20 % фосфору.

Фосфорне добриво ефективно розкислює ґрунти, підвищує врожайність приблизно на 10 %, покращує якість продукції (зокрема олійність соняшнику та цукристість буряків), зменшує норму внесення азотних і калійних добрив на 15-25 %, має тривалу післядію – вносить 1 раз на 5 років. Також ТОВ «Корсунське» використовує нові мінеральні добрива, якими не користувалося раніше, а саме Вуксал Мікроплант (для зернових та зернобобових); гербіциди: Гром, Гранд, Террамін, Екран; пестициди: Байзафон, Джерело, Форсаж 500; фунгіциди: Акробат МЦ, Фольпан.

За досліджуваний період ТОВ «Корсунське» придбало також кілька одиниць техніки. Це, зокрема, зернозбиральний комбайн John Deere 9600, трактор John Deere 7020 та преспідбирач рулонного типу John Deere 592, ґрунтообробні агрегати, причіпні обприскувачі. Найбільш вигідним капіталовкладенням було придбання комбайну John Deere 9600. Він належить до надійних високопродуктивних марок сільськогосподарської техніки, яка обладнана комбінованою системою обмолоту, має молотильний барабан високої продуктивності та два вмонтовані повздовжні пальцеві сепаратори.

У рамках обстеження нами було запропоновано керівникам різних рівнів управління ТОВ «Корсунське» (15 осіб) оцінити наявність негативного впливу низки чинників на започаткування або здійснення інноваційної діяльності. Окремі градації цього впливу перевели в бали за шкалою від 0 до 3 (0 - відповідний чинник не впливав, 3 – ступінь впливу високий). Це дало змогу порівняти значимість впливу окремих чинників. Отримані результати наведені в таблиці 2.15.

Таблиця 2.15 - Оцінка впливу окремих чинників на інноваційну діяльність ТОВ «Корсунське», 2019-2021 рр.

Чинник	Частка опитаних, що відзначили ступінь впливу, %				Середня оцінка, бали
	високий (3 бали)	середній (2 бали)	низький (1 бал)	відсутній (0 балів)	
Нестача власних коштів	40,0	20,0	20,0	20,0	1,92
Відсутність кредитів та інших форм залучення капіталу	40,0	20,0	20,0	20,0	1,32
Нестача кваліфікованих працівників	20,0	40,0	20,0	20,0	1,15
Відсутність партнерів для співпраці	—	20,0	20,0	60,0	0,79
Невизначений ринковий попит на інноваційні продукти	20,0	20,0	40,0	20,0	1,12
Відсутність доступу до зовнішніх знань, інформації про перспективність інноваційної діяльності	—	—	60,0	40,0	0,92

В другому розділі магістерської роботи було здійснено аналіз сучасного стану інноваційного розвитку ТОВ «Корсунське» Звенигородського району Черкаської області, в результаті якого слід відзначити:

Сума отриманого чистого прибутку: на 100 га сільськогосподарських угідь в 2021 році становила 39,26 тис. грн.. Рівень рентабельності в 2021 році становив 12,93%, що на 9,49 відсоткових пункти менше ніж в 2019 році.

Однією з інновацій у господарстві за досліджуваний період було використання фосфоритного борошна. Воно вноситься в ґрунт з метою підвищення його родючості.

Як продуктову інновацію в рослинництві можна розглядати те, що у 2020 році ТОВ «Корсунське» почало вирощувати озимий ріпак.

За досліджуваний період ТОВ «Корсунське» придбало кілька одиниць техніки. Це, зокрема, зернозбиральний комбайн John Deere 9600, трактор John Deere 7020 та преспідбирач рулонного типу John Deere 592, ґрунтообробні агрегати, причіпні обприскувачі.

**З НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТОВ «КОРСУНСЬКЕ»**

3.1 Формування інноваційного потенціалу сільськогосподарських підприємств

Формування інноваційного потенціалу є багатофакторним і непростим процесом, реалізація якого призведе до інтенсифікації розвитку, забезпечення конкурентних переваг, підвищення якості продукції і управління загалом.

Слід зазначити, що інноваційний потенціал господарства не можна звести до суми і інноваційних потенціалів окремих аграрних господарств. Крім сільськогосподарських підприємств суб'єктами інноваційної діяльності є науково-дослідні організації, державні і недержавні дорадчі служби, громадські об'єднання, інші організації.

На рівні підприємства комплекс заходів з формування інноваційного потенціалу буде особливо ефективним для дій, коли його планують та проводять у рамках певного інноваційного проекту. Потім, виходячи з мети проекту, відповідні зусилля будуть спрямовані на вирішення конкретних завдань, які оформляються в рамках пакетної відомості про витрати.

З'ясовують характеристики окремих елементів інноваційного потенціалу, їх відповідність цілям проекту. Відповідну дуальність розглядаємо на закладеному етапі розробки та експертизі проєктної фази реалізації інноваційного проекту.

Оцінювання потенціалу може здійснюватися за певною шкалою. Як приклад, можуть застосовуватися різні шкали балової оцінки. Саме за принципом балової оцінки можуть бути оцінені індикатори рівня розвитку організаційної структури підприємства, якості та умов її функціонування тощо.

Практично значущим і представленим результатом є аналіз інноваційного потенціалу, де буде зроблено висновок про відповідність кожного зі складових інноваційного потенціалу підприємства в задачі реалізації інноваційного проекту. У розрізі окремих складових загальних характеристик, яка може бути подана в балах за певною шкалою, після чого в

рамках групи взаємозв'язаних показників низькі окремі із них можуть бути компенсованими іншими.

Установивши існуючі недоліки, здатність підприємства виправити проблему. Окреслюють заходи, які для цього необхідно здійснити. Позначимо основні з таких заходів, які можуть бути здійснені на рівнях сільськогосподарського підприємства для підтримки інноваційного потенціалу під реалізацію об'єктного проекту.

У рамках формування компетентної частини кадрового потенціалу підприємства передбачаються за необхідністю: навчання персоналу, підвищення кваліфікації, участь у семінарах тощо; залучення фахівців для консультування щодо розробки і або реалізації інноваційного проекту; наймати нових працівників.

Нерідко для впровадження продуктової інновації підприємство може забезпечуватись використанням тих засобів аиробництва, які уже використовуються на підприємстві. У випадку потреби додаткових технічних ресурсів, то не є обов'язковим придбання за власний рахунок. Можливим є також придбання за рахунок кредитних ресурсів, або ж за рахунок лізингу (оренди).

Для закупівлі нового обладнання необхідні фінансові ресурси у сумі близько 150 тис.грн., яких на сьогоднішній день у підприємства немає, але можна задатись метою і накопичувати необхідну суму два-три роки, використовуючи сильні сторони підприємства та можливості зовнішнього середовища, про які йшлося у п.2.1. Закупити обладнання також можна, взявши кредит у банку, або ж придбати його у лізинг.

Розрахуємо, який варіант буде найбільш вигідним для підприємства. Вхідні дані для розрахунку: ціна основних засобів – 150 тис.грн., строк їх використання – 5 років, річна ставка по банківському кредиту – 25%, погашення суми кредиту – у кінці п'ятого року, авансовий лізинговий платіж – 7 тис.грн., щорічні лізингові платежі – 50 тис.грн., ліквідаційна вартість – 12 тис.грн., ставка дисконтування – 24%.

1) придбання обладнання за власний рахунок:

$$TB = C - \frac{LB}{(1+r)^n} = 150 - \frac{12}{(1+0,24)^5} = 145,91 \text{ тис.грн.}$$

2) придбання у кредит:

$$TB = \sum_{i=1}^n \frac{CB_i (1 - C_m)}{(1+r)^i} + \frac{K - LB}{(1+r)^n},$$

$$TB = 37,5 \cdot (1 - 0,18) \cdot \frac{1 - (1+0,24)^{-5}}{0,24} + \frac{150 - 12}{(1+0,24)^5} = 131,49 \text{ тис.грн.}$$

3) придбання у лізинг:

$$TB = AЛП + \sum_{i=1}^n \frac{ЛП_i (1 - C_m)}{(1+r)^i},$$

$$TB = 7 + 50 \cdot (1 - 0,18) \cdot \frac{1 - (1+0,24)^{-5}}{0,24} = 119,56 \text{ тис.грн.}$$

Отже, підприємству вигідніше придбати нове обладнання у лізинг.

Перспективним і ефективним є також використання вертикальної інтеграції і кооперації. Створення кооперативів є перспективним з точки зору економії на тих ресурсах, які використовуються у виробничому процесі епізодично.

Що стосується впровадження процесової інновації, то великі інноваційні проєкти потребують значних капітальних вкладень.

Формування потенціалу та забезпечення ефективного його використання є завданням, від виконання якого залежать результати інноваційного розвитку як окремого суб'єкта господарювання, так і економічних систем вищого організаційного рівня.

На рівні підприємства комплекс заходів з формування інноваційного потенціалу буде особливо ефективним тоді, коли його плануватимуть і здійснюватимуть у рамках реалізації певного інноваційного проєкту. Тоді, виходячи з мети проєкту, відповідні зусилля будуть направлені на вирішення

конкретних завдань, здійснюватимуться в рамках обґрунтованого кошторису.

3.2 Обґрунтування заходів щодо впровадження інновацій у ТОВ «Корсунське»

Одна із напрямків інноваційної діяльності, яку можемо запропонувати ТОВ «Корсунське» може стосуватися впровадження технологію аеробного компостування.

Замість перегною пропонуємо застосувати сучасні технології аеробного компостування. Порівняльна характеристика різних видів добрив представлена в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 - Порівняльна характеристика різних видів добрив

Фактори	Компост (аеробне компостування)	Традиційні органічні добрива (гній)	Мінеральні добрива
Хвороби і бур'яни	немає	У великій кількості	немає
Корисна мікрофлора	збільшується	збільшується	При передозуванні загибель мікроорганізмів
Кількість мікроелементів	В оптимальному співвідношенні	Неоптимальне співвідношення	Немає мікроелементів
Стійкість до вимивання поживних речовин за сезон	80%	15%	35-50%
Вміст органічної речовини	70%	до 20%	немає
Підвищення гумусу в ґрунті на 1%	до 5 років	12-15 років	немає
Вологоємність	У 4 рази більше від маси	немає	немає
Співвідношення C: N	20: 1	8-10: 1	немає

Використання компосту є перспективним і ефективним проєктом, який сприятиме інтенсифікації виробництва сільськогосподарської продукції, а також сприятиме забезпеченню вимог безпечного і якісного виробництва продукції.

А це в свою чергу сприятиме зменшенню витрат, зокрема використання гербіцидів, підвищить якість ґрунту без використання великовартісних мінеральних добрив.

Початковими інвестиціями в реалізацію проєкту буде придбання відповідного обладнання для компостування, а також підвищення кваліфікації, навчання персоналу, який буде зайнятий на роцесах виробництва органічних добрив.

Слід також відзначити позитивний вплив на покращення структури ґрунту, покращення біохімічних процесів у ґрунті, відновлення гумусу.

В табл. 3.2 зроблено розрахунок вартості сировини для виробництва органічних добрив.

Таблиця 3.2 - Розрахунок вартості сировини та матеріалів

Сировина та матеріали	Витрати на рік		Витрати на одиницю продукції		
	Кількість, од.	Сума, грн..	Кількість, од	Ціна, грн./м ³	Сума, грн.
Основна сировина: Органічна складова твердих побутових відходів	1775 т.	0	1,4 кг	0	0
Допоміжні матеріали:					
Вода водопровідна	36500 м ³	573050	0,02 м ³	15,7	0,35
Гній	857 т	1285500	0,48 кг	1500	0,72
Активний мул	325580 м ³	2930220	0,18 м ³	90	16,2

Добова потужність станції переробки органічної фракції відходів складає:

$$Q=3463 \text{ кг/добу.}$$

Річний випуск компосту становить:

$$Q_{\text{річн}}=3463 \cdot 365= 1264238 \text{ кг/рік}= 1265 \text{ т/рік}$$

Необхідний обсяг сировини і матеріалів розраховується за нормами витрат, встановленими державними, галузевими стандартами та регламентами.

Аналогічно здійснюється розрахунок вартості електроенергії як добуток кількості використаної електроенергії на її вартість.

Фонд заробітної плати працівників, безпосередньо зайнятих на виробництві продукції розраховують як добуток чисельності працівників, тарифної ставки, кількості відпрацьованих робочих днів.

Режим роботи працівника характеризується робочою зміною 8 годин.

Тривалість робочого циклу становить:

$$T^{рік} = 365 \cdot 24 = 8760 \text{ год/рік} \quad (3.15)$$

$$T^{рік} = 365/7 \cdot 40 = 2086 \text{ год/рік} \quad (3.16)$$

пр

Кількість бригад необхідних для безперервного виробництва:

$$n_{\text{бригад}} = 8760/2086 = 4 \text{ бригади} \quad (3.17)$$

Далі можна розрахувати річний фонд робочого часу одного працівника:

$$T_{ef} = 243 \cdot 8 = 1944, \text{ год /рік} \quad (3.18),$$

де 243 – робочих днів одного працівника протягом року;

8 – тривалість робочої зміни , год/доб.

Різниця між списковим та явочним числом робітників дає кількість допоміжних робітників для підзмін.

Розрахунок тарифних сіток ґрунтується на тарифній ставці для працівників 1- го розряду та відповідних коефіцієнтах. Також необхідно врахувати мінімальну оплату праці в Україні. Згідно з даних на 01.01.2022 року мінімальна заробітна плата становить 6500 грн. Тоді розрахунок тарифної ставки складе:

$$ТС = (6500 \cdot 12) / (243 \cdot 8) = 40,1 \text{ грн /год} \quad (3.20).$$

Враховуємо, що нарахування на заробітну плату сягають 22%:

В таблиці 3.3 приведено розрахунок чисельності працівників та фонду заробітної плати.

Таблиця 3.3 - Фонд річної заробітної плати

Посада	Кількість працівників в бригаді, осіб	Кількість бригад, шт	Заробітна плата одного працівника за місяць, грн/міс.	Сумарна заробітна плата працівників, що займають дану посаду за рік.	Нарахування на фонд оплати праці, тис.грн/рік
Головний технолог	1	-	15000	180,0	39,6
Головний інженер	1	-	14000	168,0	36,9
Бригадири	4	4	8000	384,0	84,5
Технолог	2	4	7000	336,0	73,9
Інженер	4	4	7000	336,0	73,9
Прибиральник	2	4	5000	192,0	42,2
Сума	14	-	54500	1260,0	351,0

Як бачимо, кількість бригад - 14, фонд заробітної плати - 54500 грн.,

Розрахунок поточних витрат приведено у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 - Розрахунок поточних витрат

Стаття витрат	Витрати, тис. грн
Зарплатня персоналу	1260,0
Нарахування на заробітну плату	351,0

Витрати на утримання будівель та обладнання:	
-енерговитрата, водопостачання та відведення	2497,4
-амортизація	265,0
Витрати на ремонт та експлуатацію	150,0
Витрати на охорону праці	50,0
Інші витрати	10,0
Сума	4583,4

Відповідно зробимо розрахунок собівартості готової продукції (табл. 3.5).

Таблиця 3.5 - Калькуляція собівартості готової продукції

Стаття калькуляції	Витрати на річне одержання компосту, тис. грн.	Витрати на од.продукції (кг), грн.
Енерговитрати, водопостачання та водовідведення	2497,4	1,2
Заробітня плата персоналу	1260,0	1,1
Нарахування на ЗП	351,0	0,29
Амортизаційні витрати	265,0	0,21
Інші витрати	10,0	0,029
Вартість виробничих основних фондів	2654,9	2,1
Повна собівартість	7038,3	5,60

Таким чином, собівартість 1кг компосту становить 5,60 грн.

Розраховуємо капіталовкладення:

$$K = 2654900 + 4788770 = 7443670 \quad (3.21)$$

Фондовіддача виробничих фондів:

$$\Phi B = B / O\Phi = 9,7 \quad (3.22)$$

Фондоємність виробничих фондів:

$$\Phi E = 1/\Phi B = 1/9,7 = 0,1 \quad (3.23)$$

Важливим резервом підвищення ефективності діяльності ТОВ «Корсунське» є впровадження управлінської інновації щодо розробки системи управління якістю (СУЯ).

Таблиця 3.8- Техніко-економічні показники проекту виробництва компосту у ТОВ «Корсунське»

Показник	Значення показників підприємства	
	Одиниця вимірювання	Значення
Річний випуск продукції;	т/рік	1186
Чисельність персоналу по списках	осіб	14
Середньорічний виробіток робітника;	т/особу	85
Капіталовкладення		
- усього;	грн.	7443670
- на одиницю продукції;	грн./кг	63,3
Вартість виробничих фондів:		
- основних;	грн.	2654900
- оборотних;	грн.	4788770
Ринкова вартість продукту;	грн./кг	7,2
Відносний прибуток на одиницю продукції	грн./кг	1,6
Рентабельність продукту	%	159
Строк повернень капіталовкладень;	років	3,2
Фондовіддача виробничих фондів;	грн./грн.	9,7
Фондомісткість	грн./грн.	0,1
Собівартість одиниці продукції	грн	5,6

Одним із перспективних напрямів підвищення ефективності виробництва та інноваційної діяльності є створення на підприємстві системи забезпечення якості. При цьому важливо забезпечити ефективну систему взаємозв'язку між окремими службами на підприємстві.

Схему такої моделі системи забезпечення якості представлено на рис. 3.3.

Рисунок 3.3 - Модель системи забезпечення якості діяльності
ТОВ «Корсунське»

В сучасних умовах спостерігаємо прискорення економічних процесів та інноваційної діяльності. Не обійшли ці процеси і сільськогосподарське виробництво. В аграрне виробництво швидкими темпами входять інформаційні технології, інтернет, відеозв'язок тощо (59)

В режимі реального часу можна моніторити процес сільськогосподарського виробництва за допомогою різноманітних датчиків. Наприклад, набуває поширення процес біометрії тварин за допомогою спеціальних нашийників із GPS, які визначають і передають важливу інформацію в режимі реального часу.

У рослинності за допомогою різноманітних датчиків здійснюють регулярний полив, внесення добрив, збирають інформацію щодо стану і вегетації сільгоспкультур.

Також знаходять наукове підтвердження створення нових штамів тварин і рослин, що забезпечить можливості відмови від генетично модифікованих продуктів.

Все ширшого застосування набуває використання роботів у сільськогосподарському виробництві, створення закритих екологічних систем, вертикальне змлеробство в умовах урбанізації та інші інновації, які іще вчора здавались фантастикою (59).

3.3 Вдосконалення інформаційного забезпечення в системі управління інноваційною діяльністю в ТОВ «Корсунське»

Сучасний стан агропромислового виробництва та цілі інноваційного розвитку потребують пошуку нових і ефективних шляхів реалізації в аграрній сфері результатів науково-дослідних та дослідно-конструкторських розробок. В цьому контексті важливим чинником, що сприятиме перетворенню наукового продукту в агроінновацію та активізації інноваційного процесу стане інформатизація.

Проведений аналіз дозволив констатувати, що існуюча на даний момент система інформаційного забезпечення інноваційної діяльності агровиробників характеризується розрізненістю і відсутністю фактичного взаємодії її елементів. Функціонування сформованого за останні роки механізму інформаційного забезпечення інноваційної системи аграрної сфери, реалізованого переважно як мережі інформаційно-консультаційних служб, виявилось нездатним якісно і ефективно задовольнити інформаційні потреби інноваційного розвитку.

Процес управління ТОВ «Корсунське» базується на використанні інформації та породжує нову інформацію. В процесі його діяльності виникає сама різноманітна інформація, що відображає його особливості та стадії функціонування; крім цієї, внутрішньої, інформації, для ефективного управління необхідна певна зовнішня інформація, яка надходить до об'єкта. Ефективність управління принциповим чином залежить від здатності керівника вчасно контролювати та реагувати на всі види інформації та видавати необхідну управлінську інформацію. Потoki ж та об'єми інформації

прямо залежать від того, як влаштований сам об'єкт управління, які його складові частини та який рівень їх взаємозв'язку та взаємодії. Все це робить необхідним створення системи управління, яка би дозволяла ефективно організувати процес управління з мінімальними затратами зусиль та часу управлінського персоналу.

Головними задачами інформаційної системи управління в ТОВ «Корсунське» є такі:

- виявлення джерел інформації;
- збір, обробка та передача інформації про стан об'єкта управління;
- розподіл інформації між учасниками процесу управління в залежності від їх ролі в управлінні.

В силу сказаного, управлінська інформація в ТОВ «Корсунське» мусить відповідати цілій низці критеріїв, а саме – відповідати структурі системи управління, бути надійною, точною, комплексною, не надмірною, своєчасною, недорогою тощо. Всі ці вимоги, в свою чергу впливають на вигляд системи управління, яка обслуговує об'єкт управління.

Тому, структура інформаційних систем управління складається загалом, з таких частин:

- інформація;
- системи обробки інформації;
- системи входу-виходу;
- внутрішні та зовнішні канали.

Однією з принципових особливостей інформаційної системи є та що, людина грає активну роль в організації інформаційного процесу. Людина як правило здійснює введення інформації в систему, підтримує інформаційну систему в робочому стані, є кінцевим користувачем інформації, обробляє її та використовує її в прийнятті управлінських рішень.

Отже, інформаційна система в ТОВ «Корсунське» мусить виконувати такі функції: обчислення; запам'ятовування; комунікаційна функція; інформаційна функція; регулювання; оптимізація; прогнозування; документування.

Можна зробити висновок про те, що створення інформаційної системи управління, яка б відповідала всім вищепереліченим вимогам, є одним із принципових моментів для забезпечення ефективного управління господарським об'єктом та полегшення роботи управлінського персоналу.

Процес управління в ТОВ «Корсунське» характеризується ієрархією рівнів управління і багатофункціональністю. На кожному з рівнів виконуються роботи, що в комплексі забезпечують управління, ці роботи називають функціями.

Один із компонентів, необхідних для ефективного функціонування інформаційної системи – база даних та пов'язане з нею програмне та апаратне забезпечення. Як правило, база даних в інформаційній системі вирішує в основному проблему накопичення даних, тому основне визначення бази даних можна навести, як деякий аналог електронної картотеки, електронного сховища даних, яке зберігається в комп'ютері у вигляді одного або декількох файлів. Інакше, більш строго, базу даних можна визначити як уніфіковану сукупність даних, якими користується весь персонал підприємства (організації).

На рисунку 3.4 відображено потік інформації в організаційній структурі ТОВ «Корсунське». Відповідно даному рисунку ми бачимо те, що існує два типа інформації: зовнішня і внутрішня.

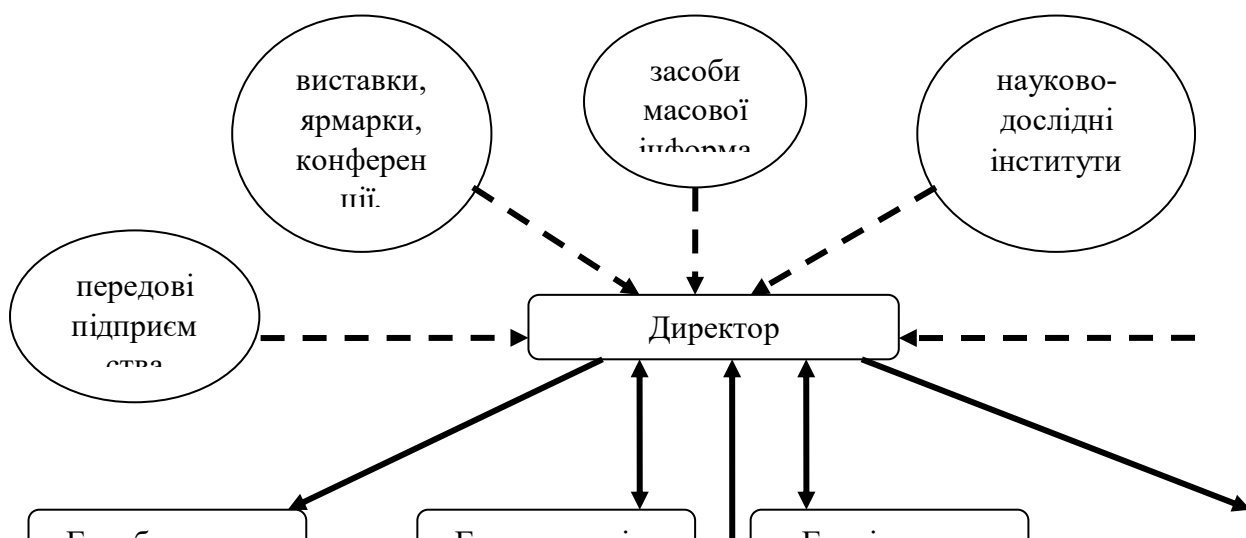

Рис. 3.4. Структура управління інформаційними потоками

Зовнішня інформація надходить до директора товариства, яка обробляється ним і розподіляється між апаратом управління підприємством. Які в свою чергу здійснюють її аналіз і можливий вплив на виробництво, на діяльність товариства.

Як частка механізму державного управління аграрним сектором економіки, з одного боку, а з іншого – як підприємницька структура, що забезпечує інноваційні перетворення в сільському господарстві, інформаційно-консультаційна служба повинна бути побудована як цілісне формування з чітко вираженим функціональною та організаційною структурами, яка, по-перше, охопила б усі об'єкти і суб'єкти інформаційно-консультаційного процесу. По-друге, виключала б паралелізм у роботі її елементів і, навпаки, забезпечувала б їх органічний взаємозв'язок, по-третє, володіла б чітко сформульованою системою цілеспрямованості і функціонування кожного із цих елементів.

Інформаційно-консультаційна система, що ґрунтується на дорадчій діяльності, покликана надавати агроконсалтингові послуги та сприяти доведенню наукових знань до товаровиробників, допомагати їм освоювати наукові досягнення. Основним завданням інформаційно – консультаційної служби є забезпечення науково – консультаційного обслуговування й

підвищення кваліфікаційного рівня сільськогосподарських товаровиробників безпосередньо на місцях їх проживання і з мінімумом відволікань від основної роботи.

З огляду на це, нами була запропонована система організації інформаційно-консультаційної служби в Черкаській області.

Метою інформаційно-консультаційних відділів (ІКВ) є підвищення ефективності і конкурентоспроможності сільськогосподарських товаровиробників, сприяння забезпеченню продовольчої та екологічної безпеки, розвитку соціальної сфери села.

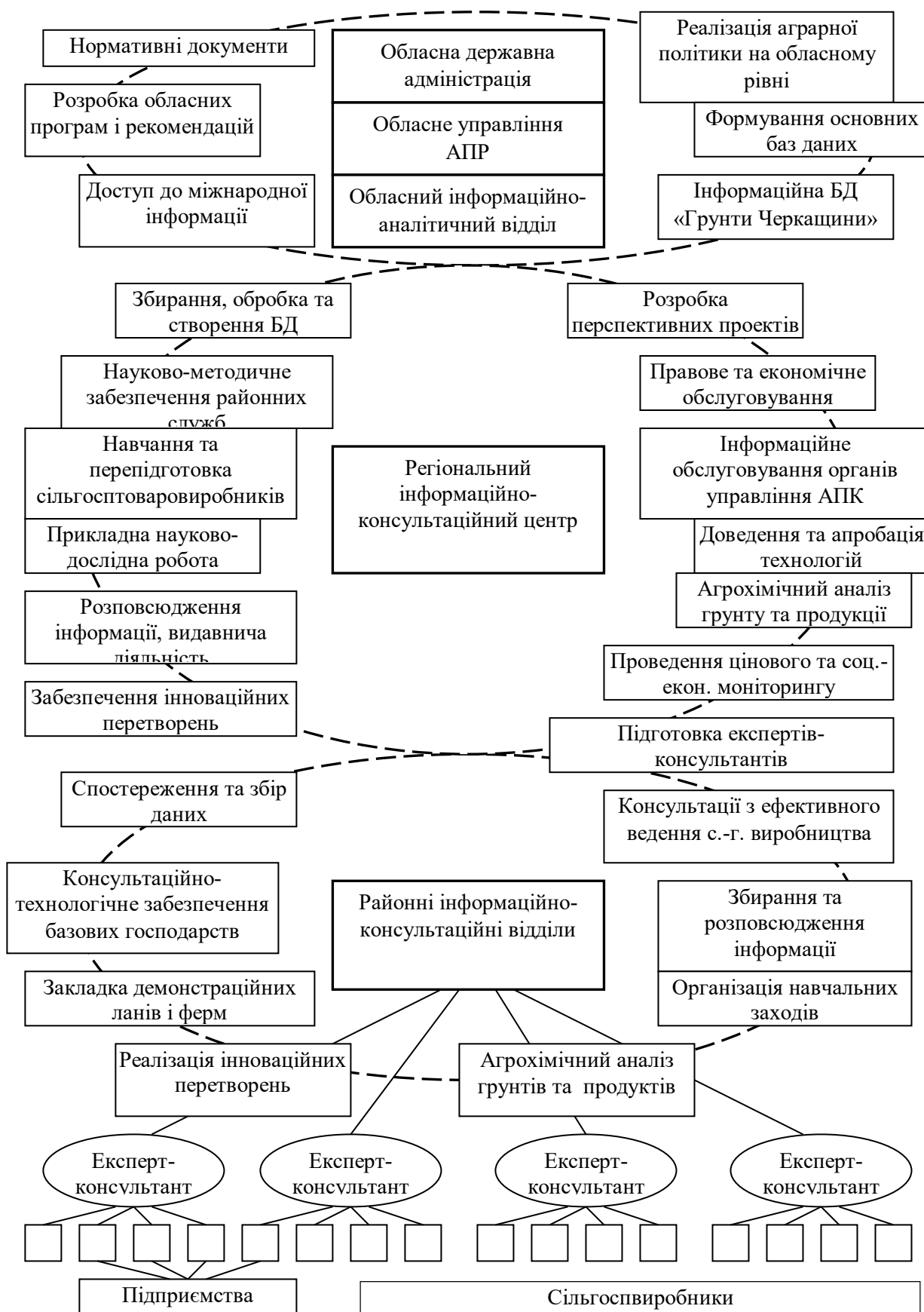

Рисунок 3.5 - Функціональна система інформаційно-консультаційного обслуговування АПК Черкаської області

Кінцевим і визначальним етапом інноваційної діяльності є розрахунок ефективності впровадження інновацій. Оскільки процес інвестування і отримання позитивних грошових потоків розподілені в часі, то є певні особливості щодо врахування чинника часу при розрахунку показників.

Розрахуємо показники ефективності інвестиційного проекту, якщо інвестиційні витрати на придбання технологічної лінії – 70 млн. грн.. чисті грошові потоки за роками: 1-й – 60 млн. грн., другий – 40 млн. грн.. Ставка дисконтування – 20%.

1. Чиста теперішня вартість (чистий приведений дохід) (NPV) розраховується як різниця між сумою приведених до теперішнього часу доходів (чистих грошових потоків) і приведених інвестиційних витрат.

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} - Inv, \quad (1.1),$$

де Inv – сума інвестиційних витрат;

r – ставка дисконтування;

CF_t – дохід (чистий грошовий потік як сума чистого прибутку та амортизаційних відрахувань);

t – порядковий номер часового інтервалу;

n – кількість часових інтервалів.

Це абсолютний показник, який показує інвестиційні можливості підприємства від реалізації проекту, іншими словами потенціал реінвестування..

Якщо NPV більший нуля, то проект можна прийняти, і навпаки, якщо менший нуля або дорівнює нулю, то проект потрібно відхилити як неефективний.

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} - Inv = \frac{60}{(1+0,2)^1} + \frac{40}{(1+0,2)^2} - 70 = 77,8 - 70 = 7,8 \text{ млн. грн.}$$

2 Індекс дохідності (PI - Profitability Index). Це розрахунковий відносний показник, який показує, скільки гривень вень доходів приходить на одиницю витрат, тобто показує ефективність інвестиційних вкладень.

$$PI = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} \div Inv \quad (1.2),$$

Якщо індекс дохідності більший одиниці, то проект можна прийняти, і навпаки, якщо менший або дорівнює одиниці, то такий проект є неефективним і від нього слід відмовитися.

$$PI = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} \div Inv = \left(\frac{60}{(1+0,2)^1} + \frac{40}{(1+0,2)^2} \right) \div 70 = 77,8 \div 70 = 1,11$$

4. Період (термін) окупності (PP - Payback Period) і дисконтований період (термін) окупності інвестицій (DPP - Discounted Payback Period). Цей показник показує, через який період часу (років, місяців, тощо) надхлдження зрівняються або перевищать витрати. Причому цей показник може розраховуватись як з врахуванням чинника часу, так і без його врахування.

Загальний принцип розрахунку показника терміну (періоду) окупності інвестицій (PP) полягає в такому:

$$PP = \min n, \text{ при якому } \sum_{t=1}^n CF_t \geq Inv \quad (1.3),$$

або, якщо рівномірний грошовий потік

$$PP = \frac{Inv}{\sum_{t=1}^n CF_t \div n}$$

$$PP = \frac{70}{(60 + 40) \div 2} = 1,4 \quad (1.4)$$

Під час розрахунків показника може враховуватись часовий аспект, тоді грошові потоки дисконтують, тобто приводять до теперішнього часу, а відповідна формула для розрахунку дисконтованого періоду (терміну) окупності (DPP) має вигляд:

$$DPP = \min n, \text{ при якому } \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} \geq Inv, \quad (1.5)$$

або

$$DPP = \frac{Inv}{\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} \div n} \quad (1.6)$$

$$DPP = \frac{70}{\left(\frac{60}{(1+0,2)} + \frac{40}{(1+0,2)^2}\right) \div 2} = 1,8$$

4. Середня ставка доходу (ARR_{NP} , ARR).

Розраховується як відношення середньорічного прибутку NP або середньорічного чистого грошового потоку до суми інвестиційних витрат.

$$ARR_{NP} = \frac{\sum_{t=1}^n NP_t \div T}{Inv} \quad (1.7)$$

$$ARR = \frac{\sum_{t=1}^n CF_t \div T}{Inv}. \quad (1.8)$$

Даний показник порівнюють з коефіцієнтом рентабельності операційної діяльності підприємства.

5. Внутрішня ставка доходу (IRR). Внутрішня ставка доходу інвестиції (інші трактування як внутрішня норма прибутку, внутрішня окупність) - це таке значення коефіцієнта дисконтування r , при якому чиста теперішня вартість (NPV) проекту дорівнює нулю. Це один із важливих показників ефективності.

Може мати різні варіанти розрахунків, тобто розраховуватися на спеціальному фінансовому калькуляторі, з використанням методом підбору або за алгоритмом:

$$IRR = r_1 + (r_2 - r_1) \cdot \frac{NPV(r_1)}{NPV(r_1) - NPV(r_2)},$$

де r_1 – така ставка дисконтування, при якій чиста теперішня вартість більша нуля;

r_2 – така ставка дисконтування, при якій чиста теперішня вартість менша нуля.

$$NPV_{20\%} = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} - Inv = \frac{60}{(1+0,2)^1} + \frac{40}{(1+0,2)^2} - 70 = 77,8 - 70 = 7,8 \text{ тис. грн.}$$

$$NPV_{30\%} = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} - Inv = \frac{60}{(1+0,3)^1} + \frac{40}{(1+0,3)^2} - 70 = -0,19 \text{ тис. грн.}$$

$$IRR = 20 + (30 - 20) \cdot \frac{7,8}{7,8 - (-0,19)} = 23\%$$

Цей показник характеризує максимальну вартість капіталу, за якою ми можемо залучати кредит або ресурси з інших джерел для реалізації цього проекту. Тобто це один із важливих показників ефективності.

Отже, в третьому розділі дипломної роботи було розроблено напрями удосконалення управління інноваційним розвитком ТОВ «Корсунське», Основними серед них є:

Впровадження технології аеробного компостування. Проект є вигідним та пропонується до впровадження: рівень рентабельності продукту склав 159%, строк окупності – 3,2 роки.

Впровадження управлінської інновації щодо розробки системи управління якістю. Економічний ефект від розробки СУЯ дорівнює 7949,1 грн. На кожную вкладену гривню на впровадження СУЯ підприємство отримає ефект в розмірі 1,53 грн.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження теоретико-методичних аспектів управління інноваційним розвитком сільськогосподарських підприємств можна зробити наступні висновки:

Інновації є одним із важливих чинників забезпечення розвитку і конкурентоспроможності підприємств. Особливо це важливо в умовах нестабільного конкурентного середовища та умовах воєнного стану.

Об'єктом дослідження обрано ТОВ «Корсунське» Звенигородського району Черкаської області. Загальна земельна площа ТОВ «Корсунське» у 2021 р. склала 3559,6 га, з якої площа ріллі – 3048,0 га або 85,0%. Середньорічна чисельність працівників зайнятих в сільському господарстві ТОВ «Корсунське» в 2021 році становила 102 осіб. ТОВ «Корсунське» має зерно-молочний напрям спеціалізації з розвиненим вирощуванням технічних культур.

Підприємство проводить ефективну діяльність. Так, сума отриманого чистого прибутку: на 100 га сільськогосподарських угідь в 2021 році становила 39,26 тис. грн.. Рівень рентабельності в 2021 році становив 12,93%, що на 9,49 відсоткових пункти менше ніж в 2019 році.

Перспективи розвитку ТОВ «Корсунське» залежать, насамперед, від політичних факторів (коефіцієнт впливу 4,43) та економічних чинників (коефіцієнт впливу 4,4). Технологічні та соціально-культурні фактори відіграють дещо меншу роль (коефіцієнти впливу 4,35 та 4,14 відповідно).

Як продуктову інновацію в рослинництві можна розглядати те, що у 2020 році ТОВ «Корсунське» почало вирощувати озимий ріпак. Рентабельність ріпаку в 2020 році – 37,1%, в 2021 році – 49,5%.

Однією з інновацій у господарстві за досліджуваний період було використання фосфоритного борошна. Воно вноситься в ґрунт з метою підвищення його родючості. Фосфористе борошно є водночас і меліорантом, і

фосфорним добривом, яке містить близько 32 % кальцію та 20 % фосфору. Фосфорне добриво ефективно розкислює ґрунти, підвищує врожайність приблизно на 10 %, покращує якість продукції (зокрема олійність соняшнику та цукристість буряків), зменшує норму внесення азотних і калійних добрив на 15-25 %, має тривалу післядію – вносить 1 раз на 5 років.

За досліджуваний період ТОВ «Корсунське» придбало кілька одиниць техніки. Це, зокрема, зернозбиральний комбайн John Deere 9600, трактор John Deere 7020 та преспідбирач рулонного типу John Deere 592, ґрунтообробні агрегати, причіпні обприскувачі.

Однією із головних складових, яка відображає здатність підприємства до впровадження різного роду новацій є його інноваційна сприйнятливість. Нами проведено експертну оцінку щодо рівня інноваційної сприйнятливості ТОВ «Корсунське». Інтегральний показник інноваційної сприйнятливості ТОВ «Корсунське» демонструє значення, що відповідають низькому рівню ($0 \leq I \leq 0,24$).

Одним із напрямків розвитку інноваційного бізнесу, яку можемо запропонувати ТОВ «Корсунське» може стосуватися впровадження технології аеробного компостування. Проект є вигідним та пропонується до впровадження: рівень рентабельності продукту склав 159%, термін окупності – 3,2 роки.

Важливим резервом підвищення ефективності діяльності ТОВ «Корсунське» є впровадження управлінської інновації щодо розробки системи управління якістю.

Існуюча система інформаційного забезпечення ТОВ «Корсунське» потребує значного удосконалення, особливо з огляду на важливість інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств. Для задоволення попиту на актуальну спеціалізовану інформацію керівництву ТОВ «Корсунське», на наш погляд, необхідно користуватися послугами інформаційно-консультаційної служби.

Здійснено розрахунок показників ефективності інвестиційного проекту з врахуванням чинника часу.

Розрахунок показав, що при таких умовах проєкт по придбанню технологічної лінії є ефективним. Позитивною є чиста теперішня вартість. Також індекс доходності більший одиниці. Проєкт окупиться за менше ніж 1,5 років. Отже, такий проєкт рекомендується до впровадження як ефективний.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антохов А. А. Інноваційний розвиток економіки України через призму зарубіжного досвіду. Науковий вісник Микол. нац. ім.. В. О. Сухомлинського. Серія : Економічні науки. 2015. № 2. С. 7-15.
2. Бистров А. Г. Систематизація підходів до класифікації інновацій. Управління проектами та розвиток виробництва. 2011. № 3. С. 41-45.
3. Богун М.М. Глобалізація та її вплив на розвиток соціально-економічних систем. Стратегія економічного розвитку України. 2021. Вип. 48. С. 5–12.
4. Букіна В. М. Управління інноваціями. Регіональні перспективи. 2000. №2 – 3. С. 44–46.
5. Вініченко І. І. Економічна сутність НТП, інновацій та їх роль у розвитку агропромислового виробництва. Економіка і держава. 2017. №4. С. 7-12.
6. Власова А. М., Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 1997. 92 с
7. Володін С.А. Теоретико-методологічні та організаційні засади інноваційного провайдингу на наукоємному аграрному ринку. К.: ЗАТ «Нічлава», 2007. 384 с.
8. Воронков С. О. Чинники розвитку інноваційного потенціалу сучасного підприємства. Наукові праці МАУП. 2013. Вип. 1. С. 168-172.
9. Генезис інноваційної діяльності підприємств. Збірник Таврійського державного агротехнологічного університету. № 2. 2013 С. 120-123.
10. Global Innovation Index 2021. URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/2021 (дата звернення: 14.05.2022).
11. Global Innovation Index. 2022. URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/most-innovative-countries> (дата звернення 12.05.2023).
12. Гончаренко О. В. Інноваційний процес в агропромисловому виробництві: структуризація та особливості організації. Економічний аналіз. 2013. Т. 14(1). С. 54-58.

13. Готра В. В., Ігнатко М. І. Теоретичні основи управління інноваційним розвитком агропромислового виробництва України. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер.: Економіка. 2017. Вип. 1. С. 16-21.
14. Гусєв В.О. Державна інноваційна політика як засіб розвитку національної економіки: Навч. посіб. К.: Вид-во НАДУ, 2007. 60 с.
15. Давуд А. Д. Аналіз зарубіжного досвіду впливу економічних важелів на розвиток інноваційного середовища. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія : Економічні науки. 2017. № 5. С. 80- 86.
16. Дацій О.І. Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві України : монографія. К. : ННЦ ІАЕ, 2004. 428 с.
17. Джошар А. В. Стратегічні напрями агроінноваційного розвитку. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Техніка та енергетика АПК. 2015. Вип. 226. С. 221-229.
18. Дибя О.М. Інноваційний розвиток підприємств в умовах глобалізації. Стратегія економічного розвитку України. 2018. № 42. С. 111–118.
19. Дубовик Т.В., Бучацька І.О. Інноваційна спрямованість розвитку підприємств роздрібної торгівлі. Маркетинг і менеджмент інновацій. Розділ 4 Проблеми управління інноваційним розвитком. 2017. № 1 С. 223–230. URL: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua>
20. Єрмаков О. Ю., Гребеннікова А. А. Інноваційно-інвестиційне забезпечення виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств: монографія. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2011. 140 с
21. Жадан І.О. Організаційно-правовий аспект державного управління інноваціями в Україні / І.О. Жадан // Статистика України. 2016. №4. С. 69-77.
22. Жидяк О. Р. Державна підтримка інноваційної діяльності підприємств аграрної сфери. Інноваційна економіка. 2013. № 1. С. 80-83.
23. Зубков Р. С. Зарубіжний досвід інвестиційно-інноваційного розвитку регіону. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 10. С. 11-16.
24. Йохна М.А. Економіка і організація інноваційної діяльності: навч. посіб. / М.А. Йохна, В.В. Стадник. К.: Академія, 2005. 400 с.

25. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи : навч. посібник для студ. вузів. Суми : ВТД «Університетська книга», 2003. 278 с
26. Інноваційний менеджмент сталого розвитку на прикладі агропромислового комплексу / І.Я.Гришин, Д.І.Мазоренко, О.К.Бурова та ін. ; за ред. Д.І.Мазоренка, О.К.Бурової. Х., 2005. 546 с.
27. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник / За ред. П. П. Микитюка. Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. 224 с.
28. International Monetary Fund. 2022. World Economic Outlook: War Sets Back the Global Recovery. Washington, DC, April. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO> (дата звернення: 03.05.2022).
29. Кваша О.С. Інноваційний розвиток економіки України: світовий досвід та рекомендації для України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 6(1). С. 150–154.
30. Ковальчук В. М. Економічна сутність інновацій у ринковій економіці перехідного типу. Академічний огляд. 2005. №1. С12–17.
31. Ковпака А. Інноваційний розвиток країни як рушійний чинник підвищення національної конкурентоспроможності. Економіка. Управління. Інновації. Серія: Економічні науки. 2021. Вип. 1. URL: <http://eui.zu.edu.ua/article/view/234658/238776> (дата звернення: 22.04.2023).
32. Лабунська С. В. Розвиток методологічних основ класифікації інновацій в системі управління витратами інноваційної діяльності підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки. 2014. Вип. 9(6). С. 74-78.
33. Левченко Ю. Г. Економіка та організація інноваційної діяльності: навч. посіб. К.: Кондор-Видавництво, 2014. 448 с.
34. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: навч. посібник. К.: Вид-во ЦУЛ, 2003. 376 с.
35. Мартинюк М. А., Ратошнюк Т. М. Інновації в сільському господарстві.

Наука й економіка. 2014. Вип. 2. С. 94-98.

36. Міщенко І. М. Інноваційна діяльність у сільському господарстві: автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. екон. наук: спец. 08.02.02 «Економіка та управління науково-технічним прогресом». Київ. 2005. 21с.

37. Могильна Л. М. Особливості розвитку та активізації агроінновацій сільськогосподарськими підприємствами. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка.. Т. 22, Вип. 12. 2017. С. 91-95.

38. Мороз О. Формування системи показників для оцінювання інноваційного розвитку підприємства. 2012. № 3(40).С. 263–266.

39. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 22.05.2023).

40. Пластовець П. 10 стандартів інновацій. URL: <http://open.kmba.ua/ua/articles/finance/19600/10-ctandartiv-innovaci>

41. Покотилова В.І. Управління інноваційною діяльністю в аграрному виробництві: монографія. К.: ННЦ ІАЕ, 2008. 304 с.

42. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 12.04.2023).

43. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 № № 3715-VI (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17> (дата звернення: 20.05.2023).

44. Сакун О. С. Зарубіжний досвід державної підтримки розвитку інновацій. Причорноморські економічні студії. 2017. Вип. 17. С. 52-56.

45. Самофалов В. Б. Розвиток механізмів фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності: вітчизняний і зарубіжний досвід. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2013. № 2. С. 107-112.

46. Сільське господарство України 2019 : стат. зб. Державна служба статистики України [сайт]. Київ, 2020. 235 с. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 20.05.2023).

47. Смісова В.Л., Іщенко І.О. Інновації як основа підвищення якості продукції та забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Науковий вісник

- Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2020. Вип. 43. С. 76–82.
48. Стадник В. В., Йохна М. А. Інноваційний менеджмент: навчальний посібник. К.: Академвидавництво, 2006, 464 с.
49. Столярук Н.М., Сергєєва Н.В., Хіоні Г.О. Удосконалення інституційного забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні / Н.М Столярук., Н.В. Сергєєва, Г.О.Хіоні // Економіка АПК. 2019. № 9. С. 23
50. Стратегія інноваційного розвитку України на 2009-2018 роки та на період до 2039 року. Державне агентство України з інвестицій та розвитку [Електронний ресурс]. <http://www.in.gov.ua/>
51. Тимофієва Г. Інноваційна складова конкурентних переваг аграрних підприємств на світовому аграрному ринку. Збірник наукових праць Черк.держ. техн..унів-ту Сер. : Економічні науки. 2013. Вип. 34(1). С. 113-116.
52. Федулова І. В. Теоретичні положення визначення категорій інноваційний процес та інноваційна діяльність. Проблеми науки. 2007. №2.С2–7.
53. Франчук Т. О. Економічна суть інновацій у ринковій економіці. Держава та регіони. 2007 р. №1. С. 140–146.
54. Фурдецький Р.А. Удосконалення управління інноваційною діяльністю на підприємстві // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції магістрантів / Інноваційні пріоритети у розвитку економіки та менеджменту. 17 листопада 2022 р.м. Біла Церква: БНАУ.
55. Хаєцька О.П. Шляхи підвищення міжнародної інвестиційної привабливості України. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2020. № 3. С. 113–130.
56. Харів П., Собко О. Економічна ефективність інноваційної діяльності та методи її оцінювання в умовах ринку// Вісник Тернопільської академії народного господарства. Випуск 14. 2001. С. 108 – 113.
57. Худолій Л. М., Файчук О. В., Файчук О. М. Перспективи банківського кредитування інноваційних проектів в агропродовольчому виробництві України : монографія. К. : ЦП «Компринт», 2014. 267 с.

58. Чех Л.М., Корогодова О.О. Інноваційний розвиток економіки України в умовах Індустрії 4.0. Актуальні проблеми економіки та управління. 2020. № 14. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205849>. (дата звернення: 15.05.2022).
59. Вісім технологій, які невдовзі змінять сільське господарство <https://landlord.ua/news/8-tekhnologii-iaki-nevdovzi-zminiat-silske-hospodarstvo/> (дата звернення: 06.05.2023).
60. Дікало Я. Особливості інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств. ЛІІ Науково-технічна конференція факультету менеджменту та інформаційної безпеки (2023). <https://https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2023/paper/view/18988/15776>

ДОДАТКИ

Додаток В

Класифікація інновацій, впроваджуваних у сільськогосподарських підприємствах

Ознака класифікації	Вид інновацій
За галуззю на підприємстві	- у рослинництві; - у тваринництві; - у сфері переробки та зберігання сільськогосподарської продукції; - у діяльності, не пов'язаній з аграрним виробництвом.
За матеріальною складовою	- у використанні технічних засобів та обладнання; - у використанні матеріальних оборотних засобів; - у застосуванні інформаційних технологій та систем - у використанні біологічних об'єктів: - сортів та гібридів сільськогосподарських культур; - порід сільськогосподарських тварин та птиці; - штамів мікроорганізмів, типів вакцин.
За організаційним рівнем економічної системи, для яких є новизною	- нове для галузі у світі; - нове для галузі у країні; - нове для галузі у регіоні; - нове для об'єднання підприємств – корпорації (агрохолдингу), членів сільськогосподарського кооперативу; - нове для підприємства.
За рівнем змін у продуктах, технологіях, процесах	- радикальні; - поліпшуючі; - псевдоінновації.
За видом діяльності підприємства	- виробничі; - з забезпечення управління на внутрішньогосподарському рівні; - у відносинах з контрагентами; - маркетингові.
За переважаючим ефектом від впровадження	- зростання технологічної ефективності; - зростання економічної ефективності; - зростання соціальної ефективності; - вирішення екологічних проблем; - з комбінованим ефектом.
За походженням	- розроблені на підприємстві; - розроблені за участю підприємства (у співпраці з іншими суб'єктами); - отримані від зовнішніх розробників.

За завданнями, що вирішуються на рівні підприємства	- локальні (стосуються виробництва чи реалізації окремого виду продукції, окремого елемента управління підприємством); - пряму діяльності (стосуються діяльності окремих підрозділів чи служб, розвитку окремих галузей – рослинництва, тваринництва, переробки); - загальні (стосуються функціонування підприємства загалом).
---	--

Додаток М

**Структура витрат на виробництво окремих видів продукції
ТОВ «Корсунське»***

Показник	2019 р.	2020р.	2021 р.	2021 р. до 2019 р., +/- п.
Пшениця озима				
Частка у виробничих витратах, %: оплати праці	6,3	3,5	4,2	- 2,1
матеріальних витрат	64,2	59,1	58,5	- 5,7
у т.ч. насіння	9,7	5,9	6,0	- 3,8
мінеральних добрив	27,2	28,0	27,4	0,2
оплати послуг і робіт, виконаних сторонніми організаціями	9,1	11,6	12,1	3,0
амортизації необоротних активів	6,9	6,0	6,6	- 0,3
Частка накладних витрат у повній собівартості реалізованої продукції, %	8,4	16,9	17,8	9,4
Соя				
Частка у виробничих витратах, %: оплати праці	6,8	3,7	3,7	- 3,1
матеріальних витрат	65,8	60,3	57,5	- 8,3
у т.ч. насіння	24,9	10,8	12,0	- 12,9
мінеральних добрив	15,9	19,9	16,9	1,0
оплати послуг і робіт, виконаних сторонніми організаціями	6,2	13,9	12,6	6,4
амортизації необоротних активів	4,2	6,0	6,6	2,4
Частка накладних витрат у повній собівартості реалізованої продукції, %	7,3	14,8	16,3	9,0
Молоко				
Частка у виробничих витратах, %: оплати праці	20,2	13,6	16,6	- 3,6
матеріальних витрат	66,7	67,6	67,5	0,8
у т.ч. кормів	48,9	54,5	54,2	5,3
оплати послуг і робіт, виконаних сторонніми організаціями	1,8	3,5	1,7	- 0,1
амортизації необоротних активів	2,9	8,5	7,3	4,4
Частка накладних витрат у повній собівартості реалізованої продукції, %	7,7	4,0	5,8	-1,9

*Джерело

«Дерево цілей» ТОВ «Корсунське»*

Цілі першого порядку	Цілі другого порядку
1. Формування нових механізмів виробництва господарствами	1.1. Трансформація виробництва
	1.2. Розвиток прибуткових видів діяльності
	1.3. Санування галузі тваринництва
	1.4. Збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції
	1.5. Налагодження ефективних шляхів збуту продукції
	1.6. Інші підходи до заохочення на працю
2. Удосконалення організаційного механізму господарювання	2.1. Забезпечення чіткого організаційного механізму господарювання
	2.2. Внутрішньогосподарське реформування з метою створення ініціативної команди
	2.3. Ефективний підхід до маркетингу
3. Ефективне використання землі господарствами	3.1. Перегляд і оптимізація посівних площ та сівозмін
	3.2. Поліпшення якісних характеристик землі
	3.3. Можливе додаткове залучення орендованих земель інших господарств
4. Формування нової матеріально-технічної бази господарств	4.1. Максимальне забезпечення новою високопродуктивною сільськогосподарською технікою
	4.2. Технологічне переоснащення сільськогосподарського виробництва
5. Інноваційні підходи керівництва та інформаційне забезпечення	5.1. Розробка механізму освоєння і впровадження нових технологій
	5.2. Поєднання науки і виробництва
	5.3. Застосування комп'ютерних програм
6. Забезпечення господарств кваліфікованими кадрами	6.1. Збереження та ефективне використання трудових ресурсів
	6.2. Розробка програми підготовки і перепідготовки кадрів
7. Розвиток соціальної інфраструктури господарств	7.1. Створення сприятливих соціально-економічних умов життя і діяльності населення
	7.2. Максимальний розвиток соціальної інфраструктури
8. Захист навколишнього середовища	8.1. Розробка програми заходів з охорони навколишнього середовища і використання природних ресурсів
	8.2. Виробництво екологічно чистої продукції

*Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «Корсунське»

**Розрахунок інтегрального показника інноваційної
сприйнятливості ТОВ «Корсунське»**

Назва показника		Оцінка показника (у балах)	Ваговий коефіцієнт показника
МІКРОЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ			
1		2	3
I. Технологічний рівень виробництва		$I_{o1} = \sum_{i=1}^6 K_i F_i = 0,0794$	0,14
1	Середній вік технологічного обладнання	0,5	0,031
2	Коефіцієнт придатності основних виробничих фондів (ОВФ)	0,6	0,033
3	Питома вага передових виробничих технологій у загальному обсязі ОВФ	0,3	0,036
4	Доля активної частини основних засобів	0,8	0,029
5	Коефіцієнт оновлення ОВФ	0,2	0,036
6	Питома вага ОВФ, які можуть бути використані для випуску нової продукції без суттєвих матеріальних затрат	0,1	0,029
II. Інноваційно-інвестиційна стратегія		0,0725	0,16
7	Застосування амортизаційної премії	0,4	0,022
8	Коефіцієнт реалізації накопиченої амортизації	0,3	0,033
9	Питома вага успішно реалізованих інновацій у загальному обсязі інноваційних витрат	0,5	0,038
10	Коефіцієнт інноваційного росту (питома вага витрат на інновації в загальному обсязі інвестиційних витрат)	0,6	0,034
11	Коефіцієнт долі нової продукції в загальному обсязі реалізації	0,4	0,036
III. Структура джерел фінансування		0,08	0,12
12	Коефіцієнт автономії	0,8	0,036
13	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,9	0,033
14	Коефіцієнт покриття інвестицій	0,3	0,033
15	Коефіцієнт фінансового левериджу	0,4	0,029
IV. Ефективність діяльності		0,0586	0,15
16	Рентабельність продажу	0,3	0,031
17	Рентабельність активів	0,6	0,036
18	Рентабельність власного капіталу	0,5	0,038
19	Індекс зміни фондівіддачі	0,3	0,029
МАКРОЕКОНОМІЧНІ ФАКТОРИ			
V. Економічна політика держави		0,0602	0,14
20	Амортизаційна політика	0,5	0,036
21	Податкова політика	0,6	0,027
22	Інституційне середовище	0,4	0,029

23	Ефективність програм підтримки інноваційного розвитку галузі	0,4	0,036
VI. Стан економіки в країні		0,0655	0,14
24	Зміна середньозваженої ставки кредитування	0,7	0,025
25	Зміна рівня цін на сировину та матеріали	0,5	0,033
26	Коливання курсів світових валют	0,5	0,033
27	Купівельна спроможність населення	0,6	0,025
VII. Зовнішньоекономічна ситуація		0,0819	0,14
28	Вплив санкцій на підприємницьку діяльність	0,7	0,036
29	Митно-тарифне регулювання ЗЕД в сфері імпорту виробничого обладнання	0,5	0,031
30	Темпи притоку іноземних інвестицій у порівнянні з темпами відтоку	0,4	0,031
31	Фаза розвитку світової економіки	0,8	0,036
$I = \sum_{i=1}^7 KoiIoi = 0,0702$			

Джерело: Складено автором на основі [26, 33, 24, 35, 32]

Рис. 3.1. Алгоритм проєктної фази реалізації підприємством інноваційного проєкту*

* Власні узагальнення автора

Критерії оцінки інноваційного потенціалу сільськогосподарського підприємства*

Складова потенціалу	Критерій оцінки	Індикатори (показники)
1	2	3
Кадрова	Наявність компетенцій у працівників	Кількість працівників, що мають необхідні компетенції для реалізації інноваційного проєкту
		Кількість працівників, що можуть набути необхідні компетенції (підвищення кваліфікації) та бути залученими до реалізації інноваційного проєкту
	Умотивованість працівників	Рівень заробітної плати (абсолютний та відносно мінімальної зарплати в регіоні)
		Частка премій і доплат у оплаті праці працівників підприємства
		Вагомість соціального пакету для працівників підприємства
Матеріальна	Кількість і склад матеріальних ресурсів	Площа угідь, що використовуватиметься для виробництва продукції
		Кількісні показники і склад основних засобів підприємства, необхідних для впровадження продуктової чи маркетингової інновації
		Склад основних засобів, що їх необхідно придбати (оплачувати) для реалізації проєкту, обсяг відповідних витрат
		Вартість і склад матеріальних оборотних активів, необхідних для реалізації інноваційного проєкту
	Характеристики матеріальних ресурсів	Експлуатаційні характеристики наявних у підприємстві основних засобів, їх відповідність передбаченим характеристикам, необхідним для реалізації інноваційного проєкту
Інформаційна	Якість інформації	Оцінка повноти та точності (надійності) наявної у підприємстві інформації, необхідної для реалізації інноваційного проєкту
	Умови отримання інформації	Вартість інформаційних послуг та їх частка у загальних витратах підприємства на інформаційну діяльність
		Надійність і мобільність каналу постачання інформації

Продовження Додатку С

1	2	3
Фінансова	Обсяг витрат	Загальна вартість інноваційного проєкту з розбивкою
	Використання власних джерел фінансування	Фактичні за останні роки та планові показники чи підприємства
	Перспективи залучення коштів	Показники фінансового стану, що враховуються (рентабельності, фінансової стійкості, ліквідності, д
		Вартість кредитів та інших запозичень, їх частка у за проєкту
Організаційно-управлінська	Рівень розвитку організаційної структури підприємства	Обсяг коштів, що може бути отриманий у рамках сільськогосподарського виробництва
		Рівень відповідності організаційної структури (інноваційного розвитку
		Потреба у створенні додаткових підрозділів і служб фахівців
	Ефективність системи управління підприємством	Рівень зв'язків із зовнішніми партнерами, що будуть
		Імідж підприємства як ділового партнера
		Кількість керівників і фахівців підприємства, що проєкту, обсяг відповідних витрат
Маркетингова	Умови продажу продукції – результату інноваційної діяльності	Оцінка ефективності роботи управлінського апарату надійності, окупності витрат на утримання апарату
		Обсяг інноваційної продукції, що може бути реалізована
	Ефективність маркетингової служби (системи збуту продукції) підприємства	Витрати на збут інноваційної продукції та їх частоту реалізацію цієї продукції
		Ціна реалізації інноваційної продукції, її відношення до
		Рівень цін реалізації продукції підприємства порівняно з конкурентами
		Окупність витрат на організацію збуту продукції за

* Власна розробка автор

Оцінка ефективності розробки СУЯ для ТОВ «Корсунське»

Етап	Показник	Одиниця виміру	Значення
Витрати на розробку СУЯ з урахуванням кількості робочого часу, використаного на різні види робіт	Витрати на теоретичну та аналітичну роботу з урахуванням кількості робочого часу	грн.	21704,7
Нарахування на з/п	Витрати на соціальне страхування	грн.	4775,0
Матеріальні канцелярські витрати	Витрати на папір, копіювання, витратні матеріали	грн.	500
Визначення трудомісткості розробки СУЯ	Трудомісткість розробки СУЯ у людино-днях для організації – основного розробника	люд/дн.	288,2
Визначення вартості робіт щодо сертифікації діяльності	Вартість робіт визначається на основі трудомісткості цих робіт	грн.	24723, 0
Всього	-	грн.	51703,0
Економічний ефект від розробки СУЯ	Економія робочого часу на проведення перевірок роботи всієї організації	грн.	59652,1
	Економічний ефект	грн.	7949,1
	Термін окупності витрат на впровадження СУЯ	років	0,86
	Коефіцієнт ефективності	%	15,3

Власна розробка автора

Рис. 3.2. Механізм формування й використання інноваційного потенціалу системи аграрного виробництва *

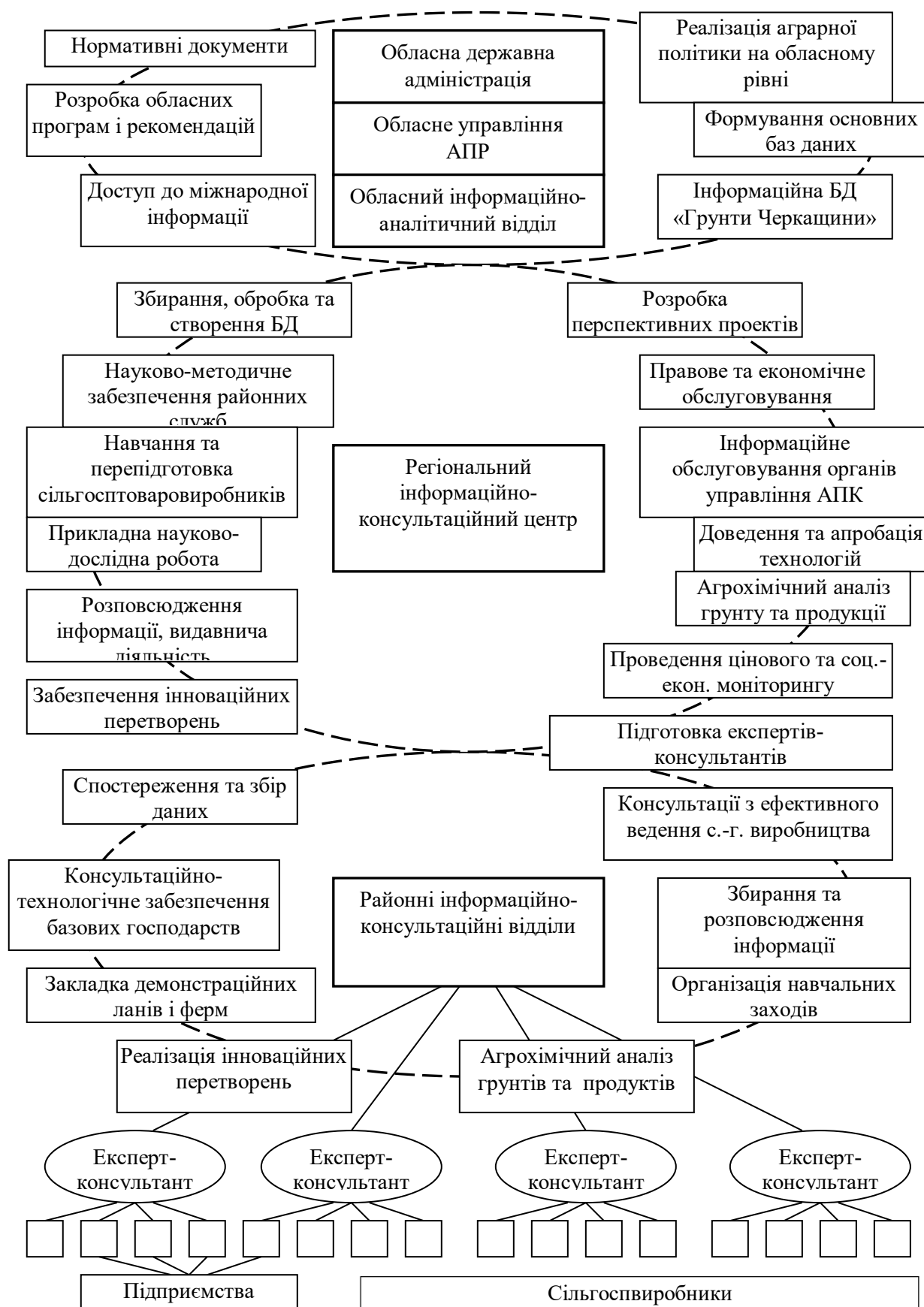

Рис. 3.5. Функціональна система інформаційно-консультаційного обслуговування АПК Черкаської області